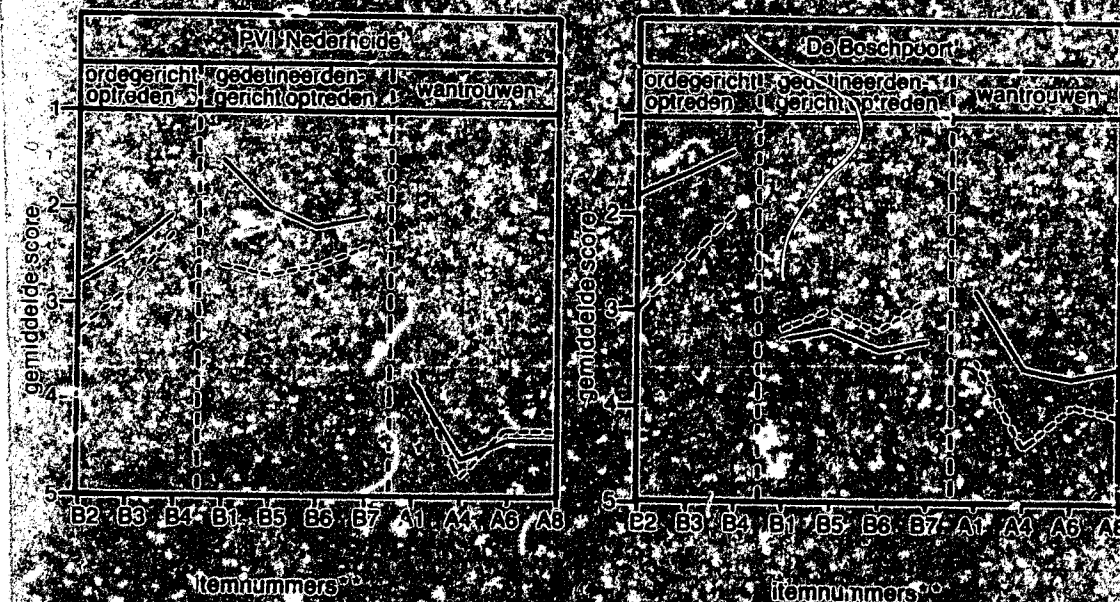

87035

Erratum

pag. 16 WODC-rapport Middellanggestraften nr. 27

Schema 1: De gemiddelde scores op de vragen m.b.t. orde- en gedetineerdengericht optreden van het personeel en m.b.t. het jegens hen gekoesterde wantrouwen, weergegeven d.m.v. profielen

De ononderbroken lijn geeft het profiel weer voor resp. de groepsleiders in de PVJ en de bewaarders in 'De Boschpoort'. Het profiel voor de werkmeesters wordt gerepresenteerd door de onderbroken lijn. Hoe lager de gemiddelde score, des te sterker is het betreffende kenmerk van toepassing.

De itemnummers corresponderen met de in de bijlagen 4.1-A en 4.1-B, vermelde vragen. Item A1 is wat de scoring betreft in dit schema gespleet.

U.S. Department of Justice
National Institute of Justice

This document has been reproduced exactly as received from the person or organization originating it. Points of view or opinions stated in this document are those of the authors and do not necessarily represent the official position or policies of the National Institute of Justice

Permission to reproduce this copyrighted material has been granted by

Ministrie van Justitie/
The Netherlands

to the National Criminal Justice Reference Service (NCJRS).

Further reproduction outside of the NCJRS system requires permission of the copyright owner.

Preceding page blank

HOOFDSTUK I

Inleiding

Inhoud

blz.

1. Terugblik over 1980
2. Het onderzoek in 1980
 - 2.1 De voortgang
 - 2.2 Het karakter van het onderzoek
3. Toekomstige ontwikkelingen

7
9
9
10
12

Preceding page blank

1. INLEIDING

1.1. Terugblik over 1980

Bij de presentatie van dit tweede onderzoeksplan van het MOC, passen we te beginnen woorden van tevredenheid. Niet over hetgeen sinds de publicatie van het eerste plan is bereikt, daarvoor volgen de beide plannen elkaar te zeer op de voet, maar over de ontwikkeling van het wetenschappelijk werk.

In het afgelopen jaar heeft de reorganisatie van het MOC zijn beslag gekregen. De vier in het vorige plan vermelde secties, te weten Rechtspleging, Politie, Wetgeving en Strafrechtstoepassing, functioneren thans en de personele bezetting volgens het oorspronkelijke plan is bijna geheel voltooid.

Tegamen met de medewerkers die, op tijdelijke basis, ten laste van het wetenschapsbudget werkzaam zijn, blijft het centrum thans zijn definitieve omvang te hebben bereikt. Een proces van jaren is hiermee afgesloten. Slechts één wens blijft en dat is de vierde raadadviseur. Doordat de daarvoor bestemde formatieplaats van de 4e raadadviseur (tijdelijk) aan "Kinderbescherming" was toegewezen, moest tijdelijk de sectie rechtspleging binnen het MOC het zonder raadadviseur stellen. Deze functie wordt waargenomen door het hoofd MOC. Het vertrouwen bestaat dat in dit geval binnen niet al te lange termijn kan worden voorzien.

Tevredenheid is er ook in financieel opzicht. Het is waar, laten de meerjarenplannen tot 1985 zien dat groei van het wetenschapsbudget niet mag worden verwacht; daar staat tegenover dat het wetenschappelijk werk tot nu toe vrijwel ongeschonden uit de bezuinigingsoperaties te voorschijn is gekomen. Nu kan direct worden opgemerkt dat op een totaal bedrag van 3,2 miljoen gulden waarvan ca. 1,1 miljoen voor intern onderzoek, ook weinig valt te bezuinigen, maar het blijft verwagend dat dit feitelijk ook niet is gebeurd.

Voorts is het mogelijk gebleken de onderzoekcapaciteit van het MOC te vergroten, onder andere door externe financiering van een aantal projecten. Zo werd uit het budget voor onderzoek onder criminele minderheden f. 250.000 verstrekt terwijl de Stichting Alcoholfonds f. 50.000 voor het voorlichtingsproject in de gevangenis te Grave beschikbaar stelde. Een onderzoek onder de politiefunctionarissen, die bij het Publieke Eenheid-

optreden in Amsterdam op 30 april 1980 waren betrokken, werd door de politievakorganisaties gefinancierd, en in een enkel geval bleek een beleidsdirectie bereid een bepaald project financieel extra te ondersteunen.

De vraag naar wetenschappelijk onderzoek overtreft de mogelijkheden hieraan te voldoen nog steeds aanzienlijk en in toenemende mate. Het lijkt ongewenst dat aan reële behoeften op dit gebied niet op redelijke termijn zou kunnen worden voldaan. Het WODC zal daarom blijven trachten het beschikbare budget zo effectief mogelijk aan te wenden en blijven zoeken naar mogelijkheden om, indien gewenst, elders de voor belangrijke projecten nodige middelen te vinden.

De positie van de raadadviseurs heeft zich in 1980 gunstig ontwikkeld. Gebleken is dat de beleidsadviserende taak van deze functionarissen langzamerhand gestalte krijgt en dat zij steeds regelmatig bij de beleidsontwikkeling worden betrokken. Teneinde te garanderen dat bij de uitvoering van onderzoek alle belanghebbenden worden betrokken, zijn in het afgelopen jaar een aantal richtlijnen voor de samenstelling, taken en verantwoordelijkheden van begeleidingscommissies voor intern onderzoek opgesteld.

Een belangrijke ontwikkeling in het afgelopen jaar was voorts de versterking van de privacy en de rechten van personen die onderwerp van onderzoek zijn. In 1980 zijn de "Voorschriften omtrent onderzoek voor wetenschappelijke doeleinden ten aanzien van hen die rechtens vrijheidsbeneming ondergaan", in werking getreden. Daarnaast is door de Nederlandse Vereniging voor Kriminologie een meer algemene regeling opgesteld voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van personen die in aanraking komen met politie of justitie bij het verrichten van wetenschappelijk onderzoek.

Het valt nog niet te overzien welke gevolgen deze beide regelingen zullen hebben voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek; dit geldt vooral voor de verplichting om bij onderzoek onder gedetineerden schriftelijk toestemming te vragen.

2. Het onderzoek in 1980

2.1 De voortgang

Het onderzoekplan 1980 is in hoge mate bepalend geweest voor de activiteiten van het WODC in het afgelopen jaar.

Het overgrote deel van de daarin vermelde projecten zijn thans in uitvoering genomen. (In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van in het laatste jaar verschenen rapporten en andere publicaties). Niettemin deden zich enkele ontwikkelingen voor die het noodzakelijk maakten het plan op een aantal punten bij te stellen. Zo bleek bv. een aantal vraagstukken op het gebied van het familierecht, te weten naamrecht, naamgeving en alimentatie, van zo cruciaal belang, dat dit project aanzienlijk groter werd dan indertijd was verwacht. Anderzijds bleek het niet mogelijk de derde fase van het reclasseringsonderzoek op het daartoe gedachte tijdstip te laten starten. Pas na vele overleggronden kon hierover overeenstemming met de reclassering worden bereikt. Voorts werd na de rellen van 30 april 1980 een spoedenquête gehouden onder leden van de Mobiele Eenheid.

Het project "Opvang drugsverstaafden in huizen van Bewaring", dat aanvankelijk was uitbesteed, moest door problemen in eigen beheer worden genomen en zo zijn er nog meer voorbeelden te noemen van bijsturen van het plan.

Behalve deze aanpassingen als gevolg van incidentele ontwikkelingen, is er een tweetal meer structurele factoren te noemen waarvan een (veelal) remmende werking kan uitgaan op de voortgang van het onderzoek.

De eerste heeft te maken met de wijze waarop de relatie wetenschap/beleid bij Justitie gestalte heeft gekregen. Door de organisatie daarvan, de procedures rond het opstellen van het onderzoekplan en dergelijke, is thans een onderzoekprogramma in uitvoering dat een groot aantal beleidsrelevante projecten bevat. Juist daardoor echter kunnen, gemakkelijker dan bij meer "afstandelijk" onderzoek, wrijvingen ontstaan waarbij enerzijds het beleid zich wel eens bedreigd voelt, anderzijds de wetenschapper zich in zijn onafhankelijkheid voelt aangetast. Het tot genoegen van alle betrokkenen uit de weg ruimen van dergelijke wrijvingen, vergt tijd en kan daardoor de uitvoering van het onderzoekplan vertragen.

Als prijs voor de toegenomen beleidsrelevantie van de projecten lijkt deze vertraging echter alleszins acceptabel, temeer daar veel vraagstellingen van onderzoek zijn ingegeven door beleidsproblemen op wat langere termijn.

De tweede factor, enigszins met de eerste samenhangend, betreft de nauwe relatie die er op een aantal punten is gelegd tussen bepaalde commissies en de te starten onderzoekactiviteiten. Voorbeelden hiervan zijn vooral te vinden in de sectie Rechtspleging (Staatscommissie Herziening Rechtelijke Organisatie en ISMO), maar ook elders bv. bij het project dienstverlening in de sectie strafrechtstoepassing doet dit verschijnsel zich voor. Door die nauwe koppeling wordt de voortgang van het onderzoekprogramma, zeker ten dele, afhankelijk van de voortgang van de commissies in kwestie. Dat kan gemakkelijk tot vertraging aanleiding geven. Gelet op het bovenstaande lijkt het gewenst een zeker evenwicht aan te brengen tussen onderzoek dat sterk, en studies die minder stringent aan de voortgang van beleid of commissiewerk zijn gekoppeld.

2.2 Het karakter van het onderzoek

In het verleden is bij verschillende gelegenheden gewezen op ontwikkelingen binnen het onderzoekprogramma van het WODC. Reeds enige jaren geleden werd melding gemaakt van de verschuiving van dossieronderzoek naar meer empirisch gerichte studies. In het onderzoekplan van vorig jaar is de groei van het actieonderzoek in de vorm van zg. veldexperimenten genoemd. Thans loopt dit soort experimenten op het terrein van de politie (de zg. Experimenten Criminaliteitsbestrijding, op het gebied van het gevangeniswezen (in Grave), en zijn er plannen bij de rechtspleging (onder andere met de zg. indicatielijstjes bij het OM), terwijl ook in de sectie Wetgeving, in het kader van een evaluatie van de slachtofferhulp dergelijk actieonderzoek op stapel staat.

Gezien de grote plaats die dit type onderzoek thans in het onderzoekprogramma van het WODC inneemt lijkt het gewenst de aandacht eens te vestigen op twee problemen die met dit type onderzoek samenhangen.

Het eerste betreft de organisatie van dit soort projecten, het tweede heeft op de methodologie ervan betrekking. Organisatorisch zijn de projecten in kwestie vaak tamelijk ingewikkeld. Het aantal betrokkenen is

groot, de communicatielijnen lang, en bijgevolg het overleg over opzet en uitvoering tijdrovend. Dit betekent dat geruime tijd kan verlopen tussen het plan om een bepaalde beleidsmaatregel experimenteel te introduceren en de uitvoering van dat plan. Daar komt bij dat medewerking op alle niveau's van de organisatie(s) in kwestie een absolute voorwaarde is voor het (organisatorisch) welslagen van het experiment. Ontbreekt die medewerking op het uitvoerend niveau, dan komt er ondanks de bereidheid tot medewerking hogerop, van het experiment weinig terecht.

Een andere complicerende factor -en daaraan is het tweede probleem nauw verwant- is het feit dat organisaties die aan een onderzoek meewerken hun eigen dynamiek hebben. Daarin is (helaas) niet altijd voldoende plaats voor overwegingen van onderzoekstechnische aard. Zo komt het nogal eens voor dat men teveel maatregelen ineens wil introduceren, waardoor achteraf niet meer is vast te stellen of een eventueel effect door de ene dan wel de andere maatregel -ofwel een combinatie van beide- is veroorzaakt. Ook ziet men dat er door de nieuwe wijze van werken zoveel in de organisatie verandert dat alleen al daarom als het ware meerdere experimentele variabelen worden geïntroduceerd.

Nu zal niemand kunnen verlangen dat aan experimenten als hier bedoeld de eisen worden gesteld die voor natuurwetenschappelijk onderzoek gelden.

Toch komt de onderzoeker vaak voor de vraag te staan het experiment te beperken tot een beleidsverandering die de organisatie nauwelijks beïnvloedt en (mede daardoor) methodologisch de voorkeur verdient, of te opteren voor een wat forsere uitgevoerd experiment met alle methodologische consequenties daarvan.

Kiest hij voor het eerste dan moet hij het onderzoek wel een groot aantal keren via een kleine beleidswijziging herhalen. Kiest hij voor het laatste dan zullen zijn conclusies minder hard kunnen zijn dan bij een methodologisch zuiverder opzet. In de praktijk zal vaak in overleg met de organisatie in kwestie een soort tussenoplossing worden gekozen.

Naar het zich laat aanzien zal het actieonderzoek nog wel geruime tijd een belangrijk onderdeel vormen van het onderzoekprogramma van het WODC. Uiteraard wordt het nodige gedaan om het te perfectioneren en uit opgedane ervaringen lering te trekken.

3. Toekomstige ontwikkelingen

Een vrij recente, maar ook al eerder gesignaleerde tendens is de opkomst van onderzoek waarbij het functioneren van onderdelen of werkmethoden van het justitiële systeem in het geding is. Projecten die in dit verband kunnen worden genoemd zijn onder andere de zg. experimenten opsporings- en verhaliseringsbeleid (of -zo men wil- criminaliteitsbestrijding) waarmee wordt beoogd relatief schaarse politiemankracht zo effectief mogelijk in te zetten. Zeker moet in dit kader ook een aantal studies die ten behoeve van de Staatscommissie Herziening Rechterlijke Organisatie op stapel staan worden vermeld. Zo zal het functioneren en de werkwijze van de familiekamer onder de loupe worden genomen. Tevens zal -in meer algemene zin- worden geïnventariseerd wat de (civiele) rechter doet en hoeveel tijd hij voor zijn diverse activiteiten nodig heeft. Tenslotte horen ook een project waarin de zg. afzonderingsafdelingen in de strafinrichtingen te Veenhuizen en Maastricht worden geëvalueerd en het onderzoek sepotbeleid minderjarigen in deze reeks thuis.

Bij het uitvoeren van dergelijke studies stuit het WODC met grote regelmaat op een aantal problemen die elk voor zich in meer algemene zin nader onderzoek verdienen.

Zo blijkt herhaaldelijk dat verschillende registratiesystemen binnen het justitiële bedrijf tamelijk lacuneus zijn en weinig zijn toegesneden op het verschaffen van een beeld van het functioneren van dat (onderdeel van het) systeem. Evenmin zijn ze erg geschikt als basis voor wetenschappelijk onderzoek: om bv. de vraag te kunnen beantwoorden hoe effectief een bepaalde wijze van bejegenen van jeugdige delinquenten is, moet er eerst, min of meer van de grond af, een duidelijk registratiesysteem worden opgezet. Nu is er op het gebied van registratie en informatie al het nodige aan veranderingen gaande. Op de Hoofdafdeling Staats- en Strafrecht bv. wordt in samenwerking met DORR en in het verband van de stuurgroep automatisering een zg. Informatie-structuurplan voorbereid. Bij de ontwikkeling van dat plan is het WODC nauw betrokken zoals het ook participeert in de activiteiten van de Centrale Stuurgroep Automatisering Justitie.

Naast deze algemene toepassingen van bestaande registratiesystemen zijn er echter meer specifieke behoeften tot verandering. Hiertoe is door het

WODC in overleg met de betrokken instanties een aantal initiatieven genomen. Uiteraard vindt afstemming plaats op de zojuist genoemde activiteiten op dit gebied.

Zoals uit het voorgaande blijkt is het aantal nieuwe ontwikkelingen gering. Dat kan ook niet anders gezien het beperkte tijdsverloop tussen dit onderzoekplan en het voorgaande. Het lijkt overigens ook niet gewenst koortsachtig op zoek te gaan naar nieuwe onderzoeksonderwerpen, onderzoeksmethoden en dergelijke, alvorens bestaande deugdelijk zijn bewerkt of op hun bruikbaarheid getoetst. Daaraan zal het komend jaar verder worden gewerkt.

HOOFDTUK II

Rechtspleging

<u>Inhoud</u>	<u>blz.</u>
1. Inleiding	16
2. Strafoormeting	16
3. Misbruik en oneigenlijk gebruik van overheids- gelden	21
4. Staatscommissie Herziening Rechterlijke Organisatie	23

II. RECHTSPLEGING

1. Inleiding

In het vorige onderzoekplan is voor de activiteiten in deze sectie onderscheid gemaakt tussen drie categorieën onderzoek, nl. studies betreffende het Openbaar Ministerie en de straftoemeting, onderzoek ten behoeve van de Staatscommissie Herziening Rechterlijke Organisatie, en onderzoek voor ISMO, de Interdepartementale Stuurgroep Misbruik en Oneigenlijk gebruik. Het lijkt zinvol bij een schets van de ontwikkelingen sindsdien dezelfde indeling aan te houden.

2. Straftoemeting

De reeks van studies rond het thema rechtsgelijkheid welke in het vorige onderzoekplan vrij uitvoerig zijn beschreven is in 1980 (voorlopig) afgerond. De onderzoeken hebben een grote hoeveelheid gegevens opgeleverd. Een belangrijke hoofdlijn in de resultaten van vrijwel alle studies was dat de strafrechtelijke beslisser -net als andere beslissers overigens- tracht de enorme hoeveelheid informatie die tot hem komt (zo snel mogelijk) te reduceren tot een aantal hanteerbare categorieën. Uit de resultaten is de indruk ontstaan dat die reductie van informatie bij vrijwel alle beslissers op grond van dezelfde -of vergelijkbare- criteria geschiedt. Het belangrijkste daarbij is de ernst van het strafbare feit uitgedrukt in schade (bij vermogensdelicten) of letsel (bij agressieve delicten). Daderfactoren lijken een veel minder belangrijke rol te spelen. Dat die consistentie in beslissingspatronen en beslissingscriteria toch nog tot soms aanzienlijke verschillen in beslissing aanleiding geven komt vermoedelijk doordat de weging van het ernstcriterium en de daderfactor van persoon tot persoon nogal kan verschillen. Deze uitkomsten wijzen onzes inziens voorlopig in de richting van tweërlei vervolgonderzoek. Enerzijds zou het van belang kunnen zijn na te gaan of en op welke wijze de verschillen in beslissing kunnen worden gereduceerd door -in onderling overleg- binnen een parket bv. afspraken te maken voor een meer uniforme weging van daad- en daderfactoren. Een ander zou kunnen plaatsvinden aan de hand van zg. indicatielijstjes, die de beslisser globaal een handvat geven om te bepalen welk gewicht bv. een bepaald

schadebedrag, een bepaalde mate van recidive of een combinatie daarvan zou kunnen krijgen. Met nadruk zij er nogmaals op gewezen dat het hier gaat om indicatoren -in overleg vastgesteld- en niet om dwingende richtlijnen. Het ligt in de bedoeling om, naar aanleiding van het onlangs gereed gekomen rapport over het sepotbeleid in het Haagse ressort, na te gaan in hoeverre er binnen het OM bereidheid bestaat aan een proef met dergelijke lijstjes mee te werken.

Een tweede voorlopig plan voor vervolgonderzoek is een proef met een andere volgorde van informatiepresentatie aan de beslisser. Op grond van de resultaten van de genoemde studies mag worden aangenomen dat de volgorde waarin de beslisser de informatie onder ogen krijgt niet zonder belang is voor het voorlopige beeld dat hij van de zaak krijgt, en daarmee ook voor het verdere informatieverwerkingsproces en (uiteindelijk) zijn beslissing. Het ligt in de bedoeling op enigerlei wijze deze volgorde experimenteel te variëren teneinde na te gaan of een dergelijk effect inderdaad bestaat.

Uiteraard hebben de onderzoeken aanzienlijk meer gegevens opgeleverd dan de zojuist geschetste. Deze behoeven echter, hoewel reeds afzonderlijk gerapporteerd, in hun onderlinge samenhang nadere analyse en interpretatie. Dit zal in de loop van 1981 plaatsvinden. Pas als dat is gebeurd zullen mogelijke beleidsconsequenties zijn aan te geven en kunnen voorstellen worden gedaan voor eventueel verder vervolgonderzoek.

Niet genoemd onder het hoofdstuk "Rechtspleging" in het vorige onderzoekplan zijn de zg. experimenten criminaliteitsbestrijding in het kader van het driehoeksoverleg. Wel zijn deze opgenomen in het hoofdstuk "Politie". Toch zijn die politie-experimenten ook voor het onderzoek op het terrein van de rechtspleging van belang. In feite ontleen zij daaraan zelfs hun grondslag.

De aanvankelijke opzet van dit experimentenonderzoek was nl. om het OM beter toe te rusten voor zijn plaats en taak in het lokale driehoeksoverleg ter bepaling van het opsporings- en verbaliseringsbeleid. Geleidelijk aan heeft (zoals in het daarvoor opgestelde onderzoekplan van januari 1980 is uiteengezet) een accentverschuiving plaatsgevonden waarbij in het kader van de criminaliteitsbestrijding naast het repressief optreden ook (techno- en socio-) preventieve activiteiten van de politie aandacht heb-

ben gekregen. Het is echter van belang het aanvankelijke uitgangspunt van dit experimentenonderzoek niet uit het oog te verliezen en te overwegen of ter aanvulling -en parallel hieraan- dit uitgangspunt wellicht nog op andere, meer directe wijze is te benaderen. Dat resulteert dan in twee projecten, n.l. 1. verkrijging van gegevens voor het eigen OM-beleid op plaatselijk niveau, 2. methodische begeleiding van het OM in het driehoeksoverleg, in samenwerking met begeleidingscommissie OM-conferenties. In de eerste plaats is het van groot belang dat het OM de beschikking krijgt over de resultaten van het eigen beleid. Niet valt in te zien hoe vruchtbaar over uitgangspunten voor een opsporings-, verbaliserings- en vervolgingsbeleid kan worden gesproken als de resultaten van dat beleid pas jaren later of in het geheel niet zichtbaar worden. Te bedenken is immers dat thans nog vrijwel geen gegevens over het OM-beleid in een bepaalde stad beschikbaar komen doordat de registratie arrondissementsgewijs plaatsvindt. Bovendien zijn deze ook in dat opzicht dikwijls onvoldoende gedetailleerd om als basis voor beleidsbepaling op plaatselijk niveau te kunnen dienen. Het ligt in de bedoeling om in samenwerking met het OM en de stuurgroep automatisering van de Hoofdafdeling Staats- en Strafrecht waarin, zoals eerder opgemerkt, ook het WODC en DOKR participeren, te komen tot voorstellen aan het CBS die zoveel mogelijk in deze lacune kunnen voorzien. Of daartoe meer uitgebreide bewerking van reeds bij het CBS aanwezige gegevens voldoende is, of dat extra gegevens zullen moeten worden verzameld zal nader worden bezien.

Het beschikbaar komen van dit soort gegevens kan vervolgens nog op twee manieren nuttig zijn. Bij de pogingen om te komen tot een meer geharmoniseerd strafvorderingsbeleid zijn tot nu toe verschillende middelen aangewend. De bekendste zijn de zg. richtlijnen van de Vergadering van PPGG. Daarnaast zijn er diverse overlegsituaties gecreëerd op de parketten die tot grotere uniformiteit in de afdoening zouden moeten leiden. Voor de zware criminaliteit bv., bestaat een dergelijk overleg in verschillende ressorten. Een tot nu toe niet beproefd, maar onzes inziens wel belangrijk middel tot grotere eenheid in de strafvordering is de feed-back aan de beslissers. Zoals hierboven uiteengezet bestaat die thans niet. Pas in de statistiek van een aantal jaren later kan de OvJ of de rechter zien

hoe zijn beleid is uitgevallen; en dan nog niet eens zijn beleid maar dat van het ressort of arrondissement in zijn geheel en per delict nauwelijks uitgesplitst. Het lijkt ons dat een snelle feed-back ten behoeve van de strafrechtelijke beslisser een belangrijke bijdrage zou kunnen leveren om, zeker binnen een arrondissement, maar ook tussen arrondissementen, te komen tot een betere overeenstemming van de strafrechtelijke reactie. Last but not least zou een dergelijk project van informatievoorziening van grote betekenis kunnen zijn voor verder wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de straftoemeting. Tijdrovende en kostbare dossierstudies zouden tot het verieden kunnen gaan behoren en concrete vragen van diverse zijden zouden sneller kunnen worden beantwoord.

Het ligt in de bedoeling in dit project de evaluatie van de straftoemeting ex. art. 26 WvW, waarvan in het onderzoeksplan 1980 op blz. 15 onder 3 melding werd gemaakt, te integreren.

Het tweede onderwerp dat naar onze mening in het kader van het driehoeksoverleg de aandacht verdient, is de methodische begeleiding van het OM in dat overleg, zoals gezegd één van de uitgangspunten bij het starten van onderzoek op dit terrein. Gebleken is dat het tot ontwikkeling brengen van een geïnstitutionaliseerd en geïntegreerd driehoeksoverleg geen eenvoudige zaak is. In veel gevallen draagt het overleg nog een te incidenteel karakter of is van evenwicht tussen de partners waar het gaat om de inbreng van agendapunten, onvoldoende sprake. Het lijkt zinvol het OM op deze punten zo goed mogelijk te begeleiden, zodat het, met de experimenten als aanknopingspunten voor gesprek, zijn rol in de driehoek naar behoren kan spelen. Op welke wijze die begeleiding het best kan plaatsvinden, kan worden besproken in de Begeleidingscommissie voor beleidsconferenties voor leden van het OM.

Wat de andere in het vorige plan aangekondigde projecten betreft valt het volgende op te merken.

Het onderzoek dat aansluit op het project "zware criminaliteit", waarin zal worden nagegaan hoe in de praktijk de zwaarte van verschillende sancties wordt gehanteerd en ervaren, zal in 1981 worden gestart. Zo mogelijk zal hierbij ook de perceptie van verschillende executiemodaliteiten worden meegenomen. Het voorstel te komen tot een evaluatie van de nieuwe per

1 januari 1980 ingevoerde "rubricering van de sepotgronden" zal in eerste instantie slechts voor een deel worden uitgevoerd. Aan de hand van de gegevens van het CBS zal vrij eenvoudig zijn uit te maken of de rubricering een succes is in die zin, dat de meeste genoemde gronden ook regelmatig worden gebruikt. Zou dit niet het geval blijken dan zou nader moeten worden bekeken waarom de rubricering kennelijk niet voldoet. Wat het mogelijke harmoniserende effect van de regeling betreft lijkt het ons bij nader inzien wenselijk dat dit deel van het onderzoek een niet al te korte periode beslaat. Dit onderdeel zal daarom tot 1982, wanneer de nieuwe regeling 2 jaar zal hebben gewerkt, worden uitgesteld.

Wat betreft de evaluatie van de straftoemeting inzake art. 26 WWV, in het vorige plan genoemd, is reeds opgemerkt dat dit project zal worden ondergebracht in het grotere, hiervoor beschreven terugkoppelingsproject.

In het vorige onderzoekplan werd melding gemaakt van het voornemen het vervolgings- en straftoemetingsbeleid bij seksuele misdrijven te analyseren.

Nu de Commissie Melai inmiddels haar rapport heeft uitgebracht en de bewerking van de resultaten van de CBS-gegevens grote problemen oplevert lijkt het weinig zinvol hiermee door te gaan. Besloten is dan ook dit project te stoppen.

Een ander, in 1980 verder uitgewerkt voorstel voor onderzoek, verdient tenslotte de aandacht. Het WODC is door een kinderofficier in het Haagse arrondissement benaderd met de vraag of er een evaluatie zou kunnen komen van het in Den Haag bij jeugdigen gevoerd sepotbeleid van zowel politie als OM. In overleg met PG Den Haag en de Vergadering van PPGG is besloten positief op dit verzoek te reageren. Inmiddels is een begin gemaakt met uitvoering van het onderzoek dat om diverse redenen methodologisch bijzonder gecompliceerd is.

Samengevat zouden op het gebied van het OM en het straftoemetingsonderzoek de volgende activiteiten moeten worden ontplooid:

- een proef ergens binnen het OM met een zg. indicatielijstje;
- een onderzoek naar de wijze waarop verschillende sancties als zwaar of minder zwaar worden ervaren en gehanteerd;
- een proef met het in diverse volgordes aanbieden van de informatie uit de strafdossiers;

Naast deze onderzoeken zullen -zoals gezegd- 2 projecten ter hand worden genomen waarin de onderzoekcomponent minder centraal staat, te weten:

- een project waarbij wordt getracht OM (en rechter) op korte termijn te voorzien van gedetailleerde informatie over hun eigen beleid;
- een project, (zo mogelijk in samenwerking met de werkgroep Conferenties OM) waarin de methodische begeleiding van het OM ten behoeve van het driehoeksoverleg gestalte krijgt.

Vermoedelijk zullen niet al deze activiteiten in 1981 kunnen aanvangen. In overleg met de betrokken departementale afdelingen en met de Vergadering van de PPGG zal de volgorde van uitvoering worden bepaald.

Het WODC is ook in andere, niet onderzoekmatige, zin betrokken bij een groot aantal activiteiten op het terrein van het OM.

3. Misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsmiddelen

Al geruime tijd bestaat in brede kring de wens het overheidsoptreden in het kader van de bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsmiddelen waarvan de gemeenschap de dupe wordt, effectiever te laten zijn. In de afgelopen jaren zijn tal van studies verricht die dit als onderwerp hadden. Bij het evalueren van het resultaat van zulke studies bleek vaak dat terughoudendheid bestond bij het nemen van maatregelen die beogen op een beperkt gebied het daar voorkomende misbruik en oneigenlijk gebruik te bestrijden. De terughoudendheid kan goeddeels worden verklaard door de vaak beperkte invalshoek van dergelijke studies. Gaandeweg ontstond de behoefte aan een bredere aanpak van de nijpende problematiek.

De regering reageerde hierop door in de loop van 1979 een stuurgroep in te stellen, de Interdepartementale Stuurgroep Misbruik en Oneigenlijk gebruik, kortweg ISMO. In deze stuurgroep, voorgezeten door de oud-Directeur-Generaal der Belastingen, W.J. van Bijsterveld, namen als leden zitting vertegenwoordigers van CRM, Economische Zaken, Financiën, Justitie, Sociale Zaken en Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Het werkterrein van de ISMO is ruim geformuleerd: het omvat het gebied van de belastingen, sociale uitkeringen en subsidieverstrekingen.

De eerste werkzaamheden van de ISMO zijn inventariserend van aard, ten einde te komen tot een grondige analyse van de huidige situatie. Op enkele

le deelgebieden zal de stuurgroep op betrekkelijk korte termijn coördinerende en stimulerende activiteiten kunnen ontplooiën.

Deze activiteiten kunnen zowel op het terrein van de preventie als op het gecompliceerde gebied van de opsporing en sanctionering liggen. Deze opsporing en sanctionering van misbruik en oneigenlijk gebruik berusten slechts ten dele bij justitiële organen. Zo heeft de politie weliswaar een algemene opsporingsbevoegdheid, maar ten aanzien van verschillende regelingen bestaat er tevens een bijzondere opsporingsbevoegdheid bij diverse uitvoeringsorganen. De strafbaarstelling, waarbij zich de vraag voordoet of een administratiefrechtelijke dan wel een strafrechtelijke afdoening moet volgen op misbruik, is over een groot aantal bijzondere wetten verspreid. In het Wetboek van Strafrecht bestaat er alleen aansluiting met de artikelen betreffende valsheid in geschrifte en oplichting. De vragen rond de opsporing en sanctionering van het misbruik van overheidsgelden vereisen dan ook een afstemming van het justitiële beleid op het binnen andere terreinen gevoerde beleid.

Het WODC doet voor ISMO onderzoek naar de effectiviteit van het overheidsoptreden ter zake van het voorkomen en tegengaan van misbruik en oneigenlijk gebruik. Bij deze studies zal aandacht worden besteed aan aspecten als strafbedreiging, toepassing van sancties, voorlichting over sancties, voorlichting over de besteding van overheidsgelden, voorlichting over de noodzaak van solidariteit, controle op de naleving van wetten en regelingen.

Het eerste project ligt op het gebied van de belastingen.

In mei 1980 is een experiment ter zake van de Motorrijtuigenbelasting van start gegaan. In dit experiment wordt nagegaan wat het geschieden en wat het gecombineerde effect is van informatie omtrent het betalen van deze belasting en de controle op de naleving van de verplichting tot betalen. In oktober/november 1980 vond het experiment plaats. Daarna vinden, vanaf december, de nametingen plaats ter zake van het betalingsgedrag in de gemeenten die bij het experiment zijn betrokken. Rapportage zal in 1981 plaatsvinden.

Naast het experiment Motorrijtuigenbelasting zal, naar het zich laat aanzien, het WODC in 1981 andere projecten op het gebied van misbruik en oneigenlijk gebruik aanvangen. Eén daarvan is een inventariserend onder-

zoek naar het voorkomen van strafbare feiten bij faillissement van Besloten Vennootschappen. De indruk bestaat dat hiervan niet zelden sprake is. Doel van het onderzoek is onder andere na te gaan of die indruk juist is, en zo ja, in welke mate het verschijnsel zich voordoet en wat de kenmerken zijn van dit type faillissementen.

Voor het overige is er op dit moment nog geen duidelijkheid over de aard en de omvang van andere projecten. Dit hangt ten nauwste samen met de fase der werkzaamheden van de ISMO. In het najaar van 1980 vindt de verwerking plaats van een door de Stuurgroep uitgevoerde enquête naar methoden en omvang van het misbruik bij de diverse wetten en regelingen op het terrein van belastingen, sociale verzekeringen en subsidies, alsmede omtrent de uitwisseling van informatie tussen diverse overheidsorganen ter zake van misbruik. Aan de hand van de resultaten zullen de prioriteiten voor de verder te verrichten werkzaamheden van de Stuurgroep worden bepaald. Het ligt in de rede dat de inspanning van het WODC op deze prioriteitstelling aansluit. Het is echter in ieder geval de bedoeling dat de studies van het WODC alle drie de terreinen (belasting, sociale verzekering, subsidieverstrekking) betreffen. Zo kan de onderzoekmatige activiteit zich richten op voor misbruik en oneigenlijk gebruik bijzonder relevante wetten of regelingen op ieder van de drie gebieden, maar het is ook denkbaar dat het accent in eerste instantie beter kan worden gelegd op het verkrijgen van inzicht in de achtergronden van misbruik en oneigenlijk gebruik in meer algemene zin.

4. Staatscommissie Herziening Rechterlijke Organisatie

In de periode van september 1979 tot september 1980 is door de Staatscommissie, DORR en het WODC regelmatig overleg gevoerd over onderzoek en werkprogramma ten behoeve van de Staatscommissie. Aanvankelijk hebben deze gesprekken slechts geresulteerd in bescheiden bijdragen van het WODC aan reeds lopende activiteiten van (het secretariaat van) de Staatscommissie. Thans is overeenstemming bereikt over een programma van empirisch onderzoek waarmee onlangs een begin is gemaakt.

In een eerste project wordt een aantal onderzoekactiviteiten verricht die tot doel hebben inzicht te verkrijgen in de werkzaamheden van de rechter. Door het secretariaat van de Staatscommissie is een inventari-

satie gemaakt van de rechterlijke taken, maar welke werkzaamheden die meebrengen en hoeveel tijd die vergen is grotendeels onbekend. Toch is het om meer dan één reden van belang hierin meer inzicht te verkrijgen. Allereerst natuurlijk in verband met de werklast van rechters, maar ook bv. vanuit de specialisatieproblematiek gezien, kunnen dergelijke gegevens van groot nut zijn. De opzet en uitvoering van het onderzoek vindt plaats in overleg met de zg. Normencommissie voor de Rechtbanken, die zich, vanuit een andere invalshoek, ten dele met dezelfde vragen bezighoudt.

Een tweede studie zal zich richten op de kwantitatief belangrijkste specialisatie in de civiele rechtspraak, te weten het familierecht. De laatste jaren maken echtscheidingszaken ruim 50% van de afgedane zaken van de arrondissementsrechtbanken uit. Doel van het onderzoek zal onder andere zijn informatie te verzamelen over de aard en omvang van de problemen waarmee de "famielrecht" te maken krijgt, de mogelijke consequenties daarvan voor de rechtbankorganisatie, en de functie-eisen die daarmee aan de rechter worden gesteld. Ook de vraag of het uitspreken van echtscheidingen wel primair een taak voor de civiele rechter is, zal daarbij niet buiten beschouwing kunnen blijven. Ter beantwoording van deze vragen wordt gedacht aan de volgende onderzoeksmethoden:

- literatuurstudie (doelstellingen, functiecriteria, filosofie familierechtspraak);
- vraaggesprekken met familierechters (praktijk, denkbeelden);
- vraaggesprekken met echtscheidings-rechtzoekenden (wat te verwachten van een goede echtscheidingsprocedure, hoe zijn hun ervaringen met familierechtspraak);
- tijdschrijfonderzoek (welke handelingen verrichten familierechters, hoeveel tijd neemt dit, wat kan worden gedelegeerd).

Een voorlopig laatste project betreft een onderzoek onder justitiabelen c.q. rechtzoekenden. Nagegaan zal worden op welke wijze zij met de civiele rechter in aanraking komen, hoe hun ervaringen daarna zijn en welke financiële consequenties zij bereid zijn daaraan te verbinden. Het ligt in de bedoeling door een enquêteonderzoek met een aselechte steekproef zowel justitiabelen (potentiële afnemers) als rechtzoekenden (feitelijke

afnemers) te bereiken. Bij de opzet en de uitwerking van het onderzoek kan worden voortgebouwd op in Duitsland verrichte studies.

Naast deze 3 projecten van empirisch onderzoek, blijft of wordt het WODC ook betrokken bij andere activiteiten van de Directie ORR en de Staatscommissie. Zo is onlangs ingesteld een werkgroep belast met het onderzoeken van de mogelijkheden om bij parketten en griffies te komen tot een nieuwe wijze van registratie van kwantitatieve gegevens, het eventueel ontwerpen van (een) formulier(en) voor het vastleggen van die gegevens en het doen van voorstellen voor een automatische verwerking daarvan, eventueel in samenwerking met het CBS. Het zal duidelijk zijn dat het (snel) kunnen beschikken over dit soort gegevens niet alleen voor de organisatie zelf van groot belang is, maar ook voor het wetenschappelijk onderzoek een enorme werkvermindering kan betekenen.

Behalve in empirische zin wordt het specialisatievraagstuk ook vanuit een meer theoretische optiek benaderd. Sinds enige tijd functioneert een werkgroep specialisatie bestaande uit vertegenwoordigers van DORR, het Secretariaat van de Staatscommissie en het WODC waarin getracht wordt, onder andere langs de weg van literatuuronderzoek, specialisatiecriteria te ontwikkelen. Deze werkgroep zal tevens als (voorlopige) begeleidingscommissie voor het empirische specialisatieonderzoek fungeren. Nu het overleg met de Staatscommissie voorlopig deze concrete onderzoekplannen heeft opgeleverd, zal een aantal eerder aangekondigde projecten voorlopig naar een later tijdstip worden verschoven. Waar mogelijk zal inpassing plaatsvinden. Tenslotte kan nog worden vermeld dat de werkzaamheden rond het ontwikkelen van een zg. referentiekader binnenkort worden hervat. Het is van groot belang dat de Staatscommissie te zijner tijd kan beschikken over een samenhangend geheel van criteria waaraan aan een goede (organisatie van de) rechtspleging moet voldoen. Het ontwikkelen van een dergelijk "model" zal -het is al eens eerder gezegd- niet eenvoudig zijn.

Er is echter goede hoop dat, nu langzamerhand meer gegevens over het functioneren van de rechtspleging beschikbaar komen, in een soort wisselwerking ook het ontwikkelen van het genoemde referentiekader gemakkelijker zal kunnen verlopen. Het feit dat een aantal personele problemen in de sectie Rechtspleging van het WODC inmiddels is opgelost, zal daartoe zeker ook kunnen bijdragen.

Preceding page blank

III. POLITIE

1. Inleiding

Bij de politie zijn de oude zekerheden betreffende de inhoud van het werk en de wijze van uitvoering van de taak aan het verdwijnen. Het zijn vooral de steeds toenemende werkdruk, de aard van de problemen waarmee de politie wordt geconfronteerd en de toenemende onzekerheid over een aantal politieke reactiewijzen die hebben geleid tot een toenemende bezinning op het eigen werk. Zo kan een klimaat ontstaan waarin taak en werkwijze van de politie ter discussie komen en waarin de bereidheid om nieuwe taakvelden te exploreren en nieuwe werkwijzen te introduceren toeneemt. Zo kan het gebeuren dat controversiële rapporten als "Politie in Verandering" en "De sterkte van de politie" toch hun weg vinden binnen de politie.

In dit meer dan in het verleden voor veranderingen gevoelige klimaat, kan wetenschappelijk onderzoek belangrijke bijdragen leveren aan een bezinning omtrent de gewenste veranderingen. De meest eenvoudige is, dat gegevens worden verzameld die voor besluitvorming en beleidsontwikkeling van belang zijn. Daarnaast echter kunnen onderzoekers op basis van dergelijke gegevens en op basis van binnen- en buitenlandse literatuur een substantiële bijdrage leveren aan de ontwikkeling van doelstellingen en middelen van de politie en tenslotte kan ook bij de invoering en evaluatie van veranderingen wetenschappelijk onderzoek een belangrijke rol spelen.

Was in het verleden de onderzoekrol van het WODC in het politieveld met name een inventariserende, de afgelopen jaren hebben een sterke verruiming van deze rol te zien gegeven. Deze veranderingen zijn vooral bewerkstelligd door de experimenten die in het vorige onderzoekplan werden aangekondigd. De voorbereiding en uitvoering van de serie experimenten op het gebied van de beheersing van kleine criminaliteit vraagt van het WODC een substantiële bijdrage aan de beleidsontwikkeling op dit gebied. Het onderzoek wordt sterk op de meting van de effecten van experimenteel beleid gericht. Op landelijk niveau krijgt dit experimentele beleid vorm in de Commissie Experimenten Criminaliteitsbestrijding. De afzonderlijke experimenten worden voorbereid en begeleid door het lokale driehoeks-overleg en het WODC.

Lag aanvankelijk het accent bij de experimenten op de recherche en op de opsporing van strafbare feiten, in de loop van de voorbereiding verbreedde zich het perspectief. Naast repressie kreeg preventie een plaats in de experimenten. Preventie moet dan ruimer worden omschreven dan met technopreventie. Modellen zoals "team-policing" en "community-policing", "pro-active policing" en "crime prevention through environmental design" hebben betrekking op preventieve activiteiten die de politie in samenwerking met andere instanties zou moeten ondernemen om de bevolking meer weerbaar te maken tegen criminaliteit. In de onderzoeken, waarin dit nieuwe concept van politiewerk wordt geïntroduceerd, zijn daarmee tevens -zij het globaal- de doelstellingen gespecificeerd. In plaats van het uitsluitend uittesten van methoden om misdrijven op te sporen, worden in de nieuwe benadering binnen de politiekorpsen tevens alternatieve methodieken ter hand genomen die op langere termijn de criminaliteitsoverlast kunnen reduceren. Het effect van deze nieuwe methodieken zal dan ook niet alleen afgemeten worden aan het niveau van de criminaliteit en de ophelderingspercentages. Gevoelens van (on)rust en (on)veiligheid, de bereidheid van de bevolking om met de politie samen te werken en aangifte te doen van een misdrijf, zijn evenzeer belangrijke criteria.

Het is duidelijk dat deze nieuwe methodieken zich niet beperken tot de recherche. Ook de geüniformeerde dienst heeft hier een belangrijke rol. Een rol waarvan overigens het belang via een andere invalshoek uit Amerikaans onderzoek al duidelijk was geworden: daar bleek dat de informatie die de geüniformeerde dienst wist te verzamelen vanuit de bevolking, een van de belangrijkste factoren was voor succes bij de opsporing van misdrijven.

De serie experimenten legt beslag op een belangrijk deel van de voor politieonderzoek beschikbare onderzoekcapaciteit. Daardoor is het aantal onderzoeken dat daarnaast kan worden uitgevoerd beperkt. Naast een onderzoek naar kaderfuncties bij de korps Rijkspolitie is een enquête onder het op 30 april 1980 in Amsterdam ingezette Mobiele-Eenheid-personeel ingevoegd (zie VII.3). Zo mogelijk zal in 1981 worden gestart met de verzameling van gegevens over de effecten van de aanwezigheid van de raadsman bij het politieverhoor en zal een onderzoek naar het functioneren van het driehoeksoverleg voorbereid worden.

2. Lopend onderzoek

2.1 politie-experimenten algemeen

In diverse gemeenten zijn experimenten gestart: in Amsterdam, Hoogeveen, Leiden, Sittard, Utrecht. Daarnaast is een aantal experimenten in voorbereiding, één in Hengelo en één in Hoogeveen. In 's-Gravenhage heeft het WODC medewerking verleend aan een inbraakexperiment van de Haagse politie. Het onderzoek in een van de experimenten -het Utrechtse recherche-experiment- is ondertussen afgesloten. Het WODC-rapport daarover is in 1980 verschenen. Het tweede Utrechtse experiment dat in voorbereiding was -het teampolitie-experiment- zal niet op korte termijn doorgang vinden. In het nieuwe beleidsplan van de Utrechtse gemeentepolitie is van het teampolitieconcept afgezien. In Sittard is de mogelijkheid gevonden om toch de effecten van het teampolitie-concept te onderzoeken. Daar gaat op 1 januari 1981 een teampolitie-experiment van start dat door het WODC wordt geëvalueerd.

Over de externe effecten van het inbraakproject in 's-Gravenhage is het vorige jaar aan de Haagse gemeentepolitie gerapporteerd. In 's-Gravenhage verleent het WODC ook medewerking aan een politie-experiment dat in de wijk Spoorwijk-Laakkwartier van start zal gaan.

2.2 Hoogeveen: evaluatie-onderzoek criminaliteitsbestrijding

Politiestatistieken uit 1977 en 1978 laten zien dat in Hoogeveen vooral relatief veel inbraken, diefstallen uit auto's en vernielingen ter kennis van de politie zijn gekomen. Deze delicten zijn voor een groot deel onopgehelderd gebleven. Dit was voor het plaatselijke driehoeksoverleg aanleiding aan de bestrijding van deze drie delicten extra aandacht te besteden. Het onderzoek is reeds in 1979 gestart met een enquête onder bevolking en het verzamelen van gegevens bij de politie. Het project zelf heeft plaatsgevonden gedurende het kalenderjaar 1980. In 1981 zullen de eerste nameting en de rapportage daarvan hun beslag krijgen. Het Hoogeveense experiment bestaat uit een combinatie van activiteiten. Enerzijds zijn extra gerichte surveillance's uitgevoerd op de geselecteerde delicten, terwijl anderzijds door een ambtenaar van het bureau Voorkoming Misdrijven via voorlichting (op wijkavonden, op scholen, in de plaatselijke media) en advisering, maar ook door andere preventieve acti-

viteiten is gewerkt aan crime-prevention in meer algemene zin.

Met criminaliteitsbestrijding wordt in dit project ook bedoeld het reduceren van onrustgevoelens onder de bevolking en het verbeteren van de relatie tussen bevolking en politie, waardoor de politie op grond van door de bevolking verstrekte informatie wellicht sneller kan handelen. Om de effecten van het experiment te meten, zijn deze verschillende aspecten van de criminaliteitsbestrijding in het onderzoek opgenomen.

2.3 Amsterdam: evaluatie-onderzoek criminaliteitsbestrijding

Doel van dit preventieproject is na te gaan op welke wijze de bevolking meer kan worden betrokken bij de bestrijding van de zogenaamde kleine criminaliteit. Daarbij gaat het zowel om de aangiftebereidheid als om de bereidheid van de bevolking om zelf maatregelen te nemen ter voorkoming van misdrijven.

In het onderzoek is nagegaan welke mogelijkheden de politie heeft de bevolking te stimuleren tot deze bereidheid. In concreto: of wijzigingen in surveillance-activiteiten en afhandelingsprocedures van kleine misdrijven hiertoe de geëigende methoden zijn.

Teneinde de bevolking meer bij de bestrijding van de criminaliteit te betrekken is een verbetering van de relatie tussen politie en bevolking één van de hoofddoelen van het project. Als initiator heeft de politie zich tijdens haar activiteiten vooral gericht op een werkwijze die twee hoofdelementen bevat: integratie in de bevolking en het geven van voorlichting met betrekking tot zowel technopreventieve als sociopreventieve maatregelen. De delicten waarop het project zich concentreert zijn diefstal uit auto's, inbraak bij particulieren, straatroof, rijwielfiefstal, mishandeling op de openbare weg, colportage en vandalisme.

De uitvoering van het project vond plaats in 1980 en beruiste hoofdzakelijk bij de geüniformeerde dienst. Om vast te kunnen stellen wat de effecten van het project zijn geweest worden zowel in de periode vóór als na het project gegevens verzameld. Hiertoe is een onderzoek gedaan bij een steekproef van de bevolking waarbij onder meer aan de orde kwamen: slachtofferschap, aangiftebereidheid en maatregelen ter voorkoming van criminaliteit. Uit gegevens van de politie wordt tevens nagegaan of het project van invloed is geweest op het criminaliteitsniveau. Tenslotte zal

ook de arbeidssatisfactie van het team worden geëvalueerd. De analyse van de verzamelde gegevens en de rapportage zullen in dit jaar plaatsvinden.

2.4 Leiden: evaluatie-onderzoek criminaliteitsbestrijding

Dit onderzoek richt zich met name op de recherche. Bij de Leidse recherche is eerst nagegaan wat de feitelijke gang van zaken is bij de opsporing en opheldering. Op basis van een analyse van deze gegevens zal in overleg met het driehoeksoverleg en de afdeling recherche vervolgens een aantal prioriteiten met betrekking tot de opsporing en verbalisering binnen de categorie van de kleine criminaliteit worden gesteld. Ten aanzien van deze prioriteiten zal een werkwijze worden voorgesteld die tot een vergrote effectiviteit zou kunnen leiden. Voor de andere delicten zal een alternatieve afhandelingsprocedure worden ontworpen waarin ook voorlichting en preventie een plaats krijgen.

Met de gegevensverzameling en de analyse is in 1980 een begin gemaakt. In 1981 zullen waarschijnlijk de experimentele veranderingen worden ingevoerd waarna in 1982 rapportage van de resultaten zal plaatsvinden.

2.5 Sittard: evaluatie-onderzoek wijkteams

De te verwachten gemeentelijke herindeling in Zuid-Limburg, waarbij het verzorgingsgebied en de sterkte van het politiekorps Sittard zullen worden vergroot, heeft binnen het korps van de gemeentepolitie Sittard geleid tot een herbezinning op de huidige (centrale) organisatie.

Als belangrijkste nadelen daarvan worden ervaren dat ze leidt tot problemen rond de taakverdeling en belasting, tot een hooguit geringe aansluiting bij de specifieke problemen en wensen van personen, groepen of buurten, en tenslotte dat door de specifieke organisatievorm een preventieve werkwijze niet goed realiseerbaar is.

Teneinde deze nadelen te ondervangen is gekozen voor een structuur, waarin de primaire politietaak integraal door wijkteams wordt verzorgd. Binnen de relatief kleine teams is de interne communicatie en taakverdeling minder complex. De verkleining van de afstand tot de burgerij en de intensivering van het contact daarmee zal kunnen leiden tot een kwalitatieve verbetering van de relatie en een beter inzicht in de specifieke problemen waardoor een meer gerichte taakvervulling kan gerealiseerd

worden. Bovendien zijn op die manier de voorwaarden geschapen voor optimalisering van de preventieve en repressieve criminaliteitsbeheersing. Het onderzoek dat door het WODC zal worden uitgevoerd richt zich op de volgende twee vragen:

- op welke wijze dienen de wijken te worden afgebakend, welke sterkte moeten de wijkteams hebben en wat is de meest adequate taakstelling van de teams in de verschillende wijken;
- welke zijn de interne en externe effecten van het werken met wijkteams.

Ter beantwoording van deze vragen zullen voortgaand aan de geplande organisatie gegevens worden verzameld onder de bevolking (specifieke problemen, wensen c.q. oordeel over het politieoptreden, contact met politie, (on)veiligheidsgevoelens, 'dark number') en onder de korpsleden (tevredenheid met de werksituatie, tijdsbesteding, wensen met betrekking tot taakstelling). Deze gegevens zullen worden vergeleken met op een later tijdstip te verrichten metingen. Gepoogd zal worden een adequate bevolkingscontrolegroep samen te stellen waarbij dezelfde metingen kunnen worden verricht. Genoemde gegevens zullen worden aangevuld met gegevens uit de politie-administratie (ophelderingspercentages, geregistreeerde criminaliteit, tijdsbesteding).

3. Nieuw onderzoek

3.1 Inschakeling Uniformdienst bij afhandeling kleine criminaliteit

Een van de mogelijkheden om de dienstverlening aan de bevolking te verbeteren is de inschakeling van de geüniformeerde politie bij de afhandeling van aangiften van minder ernstige delicten. Hierdoor wordt enerzijds de justitiële dienst ontlast, terwijl anderzijds de taak van de surveillant er door wordt verruimd. In de landelijke begeleidingscommissie van de experimenten is de suggestie gedaan om met deze organisatorische aanpassing een proef te nemen. Met het politiekorps te Hengelo zijn contacten gelegd over de mogelijke uitvoering van deze proef binnen dit korps. Het project zou in het afgelopen jaar van start zijn gegaan. Tengevolge van reeds lopende veranderingsprocessen is enige vertraging opgetreden. Daardoor is het onderzoek uitgesteld. Waarschijnlijk kan nu in de tweede helft van 1981 begonnen worden met het onderzoek.

3.2 Hoogeveen: evaluatie-onderzoek criminaliteitsbestrijding

Het experiment dat in het kader van de bestrijding van kleine criminaliteit in Hoogeveen in het vorige jaar is gehouden, zal worden uitgebreid. In 1981 zal worden geprobeerd om via intensief wijkoverleg en overleg met verenigingen en belangengroepen de betrokkenheid van de bevolking bij de criminaliteitsproblemen in hun wijk of sector te vergroten en tevens om met de politiezorg meer aansluiting te zoeken bij wensen die bij de bevolking leven. Wederom zal een steekproefonderzoek onder de bevolking worden uitgevoerd om mogelijke effecten van deze politie-activiteiten te meten. Daarnaast lijkt het zeer van belang de politie-activiteiten direct op de voet te volgen en de specifieke doelgroepen waarop de activiteiten zijn gericht in het onderzoek te betrekken. De invulling van dit deel van het onderzoek zal mede worden bepaald door de aard van de activiteiten.

3.3 Onderzoek naar de kaderfuncties binnen het Korps Rijkspolitie

Het WODC is door de Algemene Inspectie van het Korps Rijkspolitie benaderd met de vraag of vanuit het WODC een bijdrage kan worden geleverd aan de opstelling van een programma voor het nieuw in te stellen vormingscentrum. Deze onderzoeksvraag sluit goed aan bij het eerdere onderzoekproject naar de primaire politie-opleiding. De te verwachten reorganisatie van het politiebestel maakt een onderzoek naar de functie-eisen van het kader van het korps en naar de daaruit voortvloeiende behoeften aan "permanente educatie" extra belangrijk. Daarnaast zal dit onderzoek gegevens kunnen opleveren die van belang zijn voor het personeelsbeleid, terwijl mogelijk ook een licht kan worden geworpen op de specifieke eisen die aan de politiezorg in onze kleinere gemeenten gesteld wordt. Echter ook meer in het algemeen bestaat behoefte aan vergroting van de kennis over het Korps Rijkspolitie. Door de verschillende WODC-experimenten met criminaliteitsbeheersing in de grote steden en het onderzoekprogramma van Binnenlandse Zaken, dreigt de gedocumenteerde kennis over het Korps Rijkspolitie ten achter te raken bij de kennis over de korpsen gemeentepolitie. Het onderzoek zal begin 1981 aanvangen en bestaan uit een inventarisatie van de werkzaamheden binnen de verschillende kaderfuncties en de "omgeving" waarin dit werk plaats vindt.

3.4 De raadsman bij het politieverhoor

Naar aanleiding van een daartoe strekkende motie van de Tweede Kamer wordt overwogen bij wijze van proef de raadsman toe te laten tot het politieverhoor. Deze proef zal worden begeleid en geëvalueerd door een daartoe in te stellen commissie. Ten behoeve van de evaluatie van de proef zal het WODC gegevens verzamelen over de effecten die de aanwezigheid van de raadsman bij het politieverhoor heeft.

Daarbij zal in de eerste plaats worden geprobeerd vast te stellen of de aanwezigheid van de raadsman leidt tot een verhoogde rechtsbescherming van de verdachte. Daarnaast zal o.a. worden nagegaan wat de invloed is van die aanwezigheid op het oplossingspercentage en op de criminele tactiek van de politie.

3.5 De betekenis van promoties voor lager en middenkader van de Rijkspolitie

De sterke uitbreiding van het Korps Rijkspolitie in het laatste decennium is voornamelijk gerealiseerd door middel van een opname van jonge mensen, die aan het begin van hun loopbaan staan. Hierdoor is een situatie ontstaan waarbij zowel het middenkader als het lager kader relatief jong is, met bijgevolg een sterk gereduceerde kans op bevordering voor het lagerkader.

Naast horizontale is verticale verplaatsing steeds één van de belangrijkste peilers van het politieke personeelsbeleid geweest. Nu deze peiler onder het personeelsbeleid dreigt weg te vallen zal men zich rekenschap dienen te geven van de betekenis van het promotiebeleid en vervangende alternatieve methoden dienen te ontwikkelen.

Doelstelling van het onderzoek 'de betekenis van promoties voor lager- en middenkader van de Rijkspolitie' is inzicht te geven in de effecten van bevorderingen (verticale verplaatsingen in de organisatie) en een eerste oriëntatie op alternatieve mogelijkheden.

Het onderzoek beperkt zich tot de effecten voor zover die betrekking hebben op het functioneren in het korps. In de eerste plaats zal middels een landelijke steekproef bij de Rijkspolitie worden onderzocht wat de gevolgen zijn van het al dan niet bevorderen op de wijze van taakvervulling (arbeidsmotivatie). Daarnaast zal het onderzoek zich richten op de bele-

ving van het werk en de werksituatie (attitudes) en op de wijze waarop de werknemers zichzelf zien in relatie tot het korps (identiteit, zelfbeeld).

Uitgebreide aandacht zal worden gegeven aan de bestudering van de voorwaarden waaronder eventuele effecten zich voordoen. Met name wordt daarbij gedacht aan diensttijd (wanneer worden problemen zichtbaar), inhoud van de arbeidstaak, horizontale verplaatsingen, verwachtingen met betrekking tot de loopbaan, opleiding en vrije tijdsbesteding (doen problemen zich niet of in mindere mate voor, wanneer vrijetijdsactiviteiten een belangrijke plaats in het leven van een werknemer innemen). Aansluitend op dit transversale onderzoek, waarmee eind 1981 een aanvang zal kunnen worden gemaakt, zullen in latere stadia experimenten kunnen worden opgezet, meer gericht op onderzoek naar alternatieven voor het promotiebeleid (bv. taakherstructurering, loopbaanbegeleiding en planning en dergelijke).

3.6. Werkgroep winkeldiefstal

Eveneens binnen het kader van de bestrijding van de kleine criminaliteit ligt een mogelijk experiment op het terrein van de winkeldiefstal. Dit experiment zou kunnen worden uitgevoerd onder auspiciën van de recentelijk ingestelde "werkgroep winkeldiefstal". Voorlopig gaan de gedachten uit naar een opzet waarbij wordt nagegaan wat het effect is van een grotere politie-inspanning op dit gebied gekoppeld aan een minder uitnodigende uitstalling van produkten. Een aantal varianten zou daarbij kunnen worden beproefd. In overleg met de genoemde werkgroep zal eventueel concretisering van de voorlopige plannen plaatsvinden.

3.7. Het driehoeksoverleg

In toenemende mate wordt binnen, maar ook buiten de politie behoefte gevoeld aan verbetering van de mogelijkheden om beleid te ontwikkelen. Daartoe staat een aantal wegen open. Een belangrijke potentiële mogelijkheid is aanwezig in het instituut van het "driehoeksoverleg". Dit instituut biedt in principe goede mogelijkheden om politiebeleid te integreren in zowel bestuurlijk als in justitieel beleid. Jammer genoeg functioneert ondanks verschillende pogingen het driehoeksoverleg lang niet overal als beleidsvormend instituut.

Het doel van dit onderzoek is om de vraag te beantwoorden waarom het driehoeksoverleg veelal zo slecht functioneert. Daarna moet het beter dan nu mogelijk zijn om vast te stellen of het driehoeksoverleg al dan niet geschikt is om als beleidsvormend instituut voor de politie op te treden. Afhankelijk van die vaststelling kan dan vervolgens worden geadviseerd over verbeteringen die zich op hun beurt lenen voor een zorgvuldige evaluatie.

HOOFDSTUK IV

Criminaliteitsontwikkeling

<u>Inhoud</u>	<u>blz.</u>
1. Inleiding	41
2. Lopend onderzoek	42
2.1 Onderzoek vergelijkende victimologie	42
2.2 Zweeds-Nederlandse bundel crime prevention	42
2.3 Begeleiding slachtofferenquête CBS	43
2.4 Contrôle op slachtofferenquête	43
3. Nieuw onderzoek	43
3.1 Onderzoek kenmerken en opvattingen van slachtoffers	43
3.2 Praktijkexperiment technopreventie	44

Preceding page blank

IV. CRIMINALITEITSONTWIKKELING

1. Inleiding

In het onderzoekplan voor 1980 werd reeds vooruitgezien naar de activiteiten in 1981 en 1982. Er is geen aanleiding om de thematiek van het onderzoekprogramma bij te stellen.

Het ene hoofdthema betreft de vraag naar de sociale en persoonlijke kenmerken die het risico bepalen slachtoffer te worden van een delict.

Met behulp van een risico-analyse kan worden vastgesteld welke groepen bij uitstek kwetsbaar zijn. Op grond van de risico-analyse kunnen dan tevens preventie-adviezen voor de verschillende risicogroepen worden opgesteld.

Het tweede hoofdthema betreft de houding van de bevolking ten aanzien van de criminaliteit en de daarmee samenhangende bereidheid om zelf iets aan preventie te doen en/of om hierbij met de politie samen te werken (aangiften, waarschuwingen en dergelijke).

In 1980 is de landelijke WODC-slachtofferenquête voor de zesde maal in successie uitgevoerd. Over de uitkomsten hiervan, die een vrij forse toename lieten zien van een aantal veel voorkomende delicttypen, is gerapporteerd in het jaarverslag van de procureurs-generaal bij de gerechtshoven en in tijdschriftartikelen (Intermediair, september en oktober 1980).

Daarnaast verschenen in 1980 enkele meer beschouwende artikelen over de mogelijkheden en onmogelijkheden van de misdaad-preventie (onder andere Justitiële Verkenningen, nr. 2, 1980 en een L.E.A.A.-bundel, R. Block (ed.), eind 1980) en een verslag van een empirische evaluatie van de landelijke campagnes ter voorkoming van misdrijven (Tijdschrift voor Criminologie, oktober 1980). De teneur van de laatstgenoemde publicatie laat zich omschrijven als gematigd optimistisch: de bereidheid om preventieve maatregelen te nemen lijkt vatbaar te zijn voor beïnvloeding, terwijl verder het nemen van bepaalde maatregelen ook wel enig effect lijkt te sorteren. Wel moet worden gevreesd dat met technische maatregelen alleen slechts beperkte resultaten kunnen worden bereikt.

In 1981 zal de landelijke slachtofferenquête worden uitgevoerd door de afdeling gezinsenquêtes van het CBS. Het WODC blijft betrokken bij de opzet en rapportage van de enquête en zal in dat verband nog enkele metho-

Preceding page blank

dologische studies uitvoeren. Voor het CBS is de uitvoering van deze enquête op landelijke schaal een première. Om de continuïteit van de statistiek der slachtofferpercentages te kunnen garanderen, zal ook het WODC nog een slachtofferenquête onder een beperkte steekproef laten uitvoeren. Hierin zullen tevens enkele vragen over minderheidsgroepen worden opgenomen, terwijl in verband met het hierna te bespreken onderzoek aan enkele categorieën slachtoffers zal worden gevraagd of zij aan een vervolgonderzoek zouden willen meewerken.

Het zwaartepunt binnen het onderzoekprogramma zal in 1981 echter liggen bij het uitvoeren van wat dieper gravende onderzoeken onder verschillende categorieën van als slachtoffer geïdentificeerde personen. Deze zullen zowel gericht zijn op een verfijning van het reeds ontwikkelde risicomodel (met name in het psychologische vlak), als op een verdieping van de kennis over de gevolgen van een victimisatie. Wat dit laatste betreft zal niet alleen de bereidheid om aangifte te doen bij de politie aandacht krijgen, maar ook de ervaringen die men heeft met de politie en met de materiële en immateriële hulpverlening door andere instanties. Bij de opzet en uitvoering van dit onderzoek onder slachtoffers zal worden aangesloten bij het in hoofdstuk 5 te bespreken onderzoek naar het functioneren van de materiële en immateriële hulpverlening aan slachtoffers (evaluatie schadefonds geweldsmisdrijven).

2. Lopend onderzoek

2.1. Onderzoek vergelijkende victimologie

In de tweede helft van 1980 heeft één van de medewerkers van het WODC victimologisch onderzoek uitgevoerd in Canada op uitnodiging van de onderzoekafdeling van het Ministerie van Justitie van Canada (Office of the Prosecutor General). Voortbouwend hierop zal een vergelijkende studie worden gemaakt van de risicopatronen binnen de Amerikaanse, de Canadese en de Nederlandse samenleving (inclusief het toepassingsniveau van bepaalde preventieve maatregelen).

2.2. Zweeds-Nederlandse bundel crime prevention

In 1982 zal door de Raad van Europa een conferentie worden gehouden over de gedragswetenschappelijke aspecten van de voorkoming van misdrijven.

Ter voorbereiding hierop zal door het WODC in samenwerking met de Zweedse National Council for Crime Prevention een Engelstalige bundel worden gepubliceerd over het Zweedse en Nederlandse onderzoek op dit gebied. De WODC-bijdrage zal bestaan uit een uitvoerige rapportage over de campagnes voorkoming van misdrijven en een summier verslag van het project wijkteam-politie Moerwijk van het korps gemeentepolitie te Den Haag (zie ook hoofdstuk 3).

2.3. Begeleiding slachtofferenquête CBS

Op verschillende punten zal door het WODC een vergelijkende analyse worden uitgevoerd op de resultaten van de WODC-enquête en van de enquête die het CBS zal uitvoeren.

2.4. Controle op de slachtofferenquête

Binnen het kader van de methodologische begeleiding van de slachtofferenquête zal in één Nederlandse gemeente worden nagetrokken of, en zo ja in hoeverre, de opgaven van geënquêteerden over delicten die zij aan de politie zeggen te hebben gemeld, in de politieadministraties kunnen worden teruggevonden (en in hoeverre deze opgaven inhoudelijk overeenstemmen met de visie van de verbalisant). Met het veldwerk voor deze vergelijking is reeds in 1980 een begin gemaakt.

3. Nieuw onderzoek

3.1. Onderzoek kenmerken en opvattingen van slachtoffers.

De vraagstelling van dit onderzoek is reeds aan de orde gesteld in de inleiding en, meer uitvoerig, in het onderzoekplan van het WODC voor 1980. Onder respectievelijk een groep slachtoffers van inbraak, agressie en aanranding en drie controlegroepen van niet-slachtoffers zal een onderzoek worden uitgevoerd dat bestaat uit intensieve, mondelinge enquêtering. Aan de slachtoffers en niet-slachtoffers zullen vragen worden gesteld over hun leefgewoonten, terwijl de slachtoffers tevens zullen worden geënquêteerd over hun ervaringen als slachtoffer. Waar mogelijk zal een afstemming plaatsvinden op het onderzoek evaluatie schadefonds geweldsmisdrijven.

3.2 Praktijkexperiment technopreventie

In overleg met en met ondersteuning van het Bureau Landelijke Coördinatie Voorkoming Misdrijven zal een praktijkexperiment worden opgezet naar de effectiviteit van bepaalde preventiemaatregelen. De gedachten gaan uit naar een toetsing van het preventieve nut van goede fietsslots (bv. ANWB-slot) onder gevarieerde sociale omstandigheden (locaties met veel respectievelijk weinig sociale controle). De hypothese bij dit experiment is, dat het gebruik van technische hulpmiddelen slechts in combinatie met een locatie met veel sociale controle een zekere bescherming biedt tegen diefstal. Door middel van een enquête onder de bevolking van Amsterdam zal tevens worden geprobeerd een meer gedetailleerd inzicht te verkrijgen in de mate waarin men als dader en/of slachtoffer en/of koper van een tweedehands fiets op de markt betrokken is bij fietsendiefstal.

HOOFDSTUK V

Wetgeving

<u>Inhoud</u>	<u>blz.</u>
1. Inleiding	47
2. Lopend onderzoek	49
2.1 Vervolgonderzoek preventieve hechtenis	49
2.2 Onderzoek limitering alimentaties	49
2.3 Onderzoek naamrecht	50
2.4 Onderzoek advocatuur	50
3. Nieuw onderzoek	50
3.1 Evaluatie Schadefonds Geweldsmisdrijven	50
3.2 Onderzoek misbruik van rechtspersonen	51

V. WETGEVING

1. Inleiding

Binnen het onderzoek ten behoeve van de wetgevende activiteiten van het departement kan, zoals in het onderzoekplan 1980 is betoogd, een onderscheid worden gemaakt tussen het voorbereidende en het toetsende onderzoek. Het voorbereidende onderzoek kan bestaan uit een beschrijving van bepaalde sociale verschijnselen en/of van de opvattingen hierover van relevante groepen, als ook uit een raming van de mogelijke (financiële) consequenties van een bepaalde wet. Het toetsende onderzoek is gericht op het vaststellen van de effecten van bepaalde reeds in werking zijnde wetten en de terugkoppeling hiervan naar de wetgever.

De onderzoeken die het WODC recent in uitvoering heeft genomen met betrekking tot het alimentatierecht vormen een voorbeeld van de categorie voorbereidende wetgevingsonderzoeken. Zo is allereerst een landelijk onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop de Nederlandse gehuwden over echtscheiding en alimentatie(duur) oordelen. Met opzet is afgezien van een eenvoudig opinieonderzoek over de eventuele limitering van de tijdsduur van alimentaties. Het nu uitgevoerde, meer omvattende onderzoek zal niet alleen inzicht verschaffen in de onderhavige opinies van de bevolking, maar zal tevens kunnen duidelijk maken welke de sociale achtergronden zijn van de verschillende opinies. Het onderzoek zal waarschijnlijk ook voor andere beleidsdoeleinden op het gebied van het gezin en de emancipatie van de vrouw van waarde kunnen zijn. Naast dit onderzoek is nog een deelonderzoek uitgevoerd onder een representatieve steekproef van mensen die zelf een echtscheiding hebben meegemaakt. Tenslotte zullen ramingen worden gemaakt van de consequenties die bepaalde wetswijzigingen zouden kunnen hebben voor de openbare middelen.

Vanzelfsprekend zal de ondersteuning vanuit het WODC aan de voorbereiding van wetsvoorstellen en dergelijke niet altijd uit zulke omvangrijke empirische studies hoeven (en ook kunnen) bestaan. Ook op een minder zware wijze wordt het WODC thans regelmatig betrokken bij de wetgevende activiteiten van het departement. Als een aparte subcategorie zou men kunnen beschouwen onderzoek dat ten doel heeft te verkennen in hoeverre het in

voorbereiding nemen van bepaalde wetswijzigingen is geïndiceerd. Een voorbeeld van dergelijk onderzoek is het onderzoekproject naamrecht. Ook het onderzoek naar de strafbare belediging uit 1979 en de onderzoeken naar de afdoening van parkeerovertredingen en naar de functie van art. 328 bis Sr. (oneerlijke mededinging) waarover binnenkort wordt gerapporteerd, kunnen hiertoe worden gerekend.

De uitkomsten van het onderzoek strafbare belediging zijn weinig concludent gebleken met betrekking tot de vraag of de schrapping van de betreffende artikelen al dan niet raadzaam is. In de praktijk blijkt strafbaarstelling vooral een aangrijpingspunt te zijn voor hulpverlening en bemiddeling door de politie. Ook bij een omzetting van de eenvoudige belediging van een misdrijf in een overtreding zal dit aangrijpingspunt van minder betekenis worden. Het onderzoek naar de afdoening van parkeerovertredingen heeft andermaal de aandacht gevestigd op enkele knelpunten in het strafprocesrecht bij de afdoening van verkeersovertredingen. Het zeer onlangs afgesloten onderzoek naar de praktijk van art. 328 bis Sr (oneerlijke mededinging) leidt tot de veronderstelling dat een aanpassing van dit artikel, in de zin zoals gesuggereerd bij de behandeling van wet misleidende reclame (S.304), waarschijnlijk vooral zal leiden tot een toename van het aantal veroordelingen van kleine middenstanders die een concurrent hebben benadeeld. Vanuit het oogpunt van de consumentenbescherming loopt zo'n aanpassing dus het risico zijn doel voorbij te schieten.

De tweede hoofdcategorie binnen het wetgevingsonderzoek heeft, zoals gezegd, betrekking op de vaststelling van de sociale effecten van bepaalde wetten. In 1980 is gereed gekomen het onderzoek naar de effecten van de Wet van 26 oktober 1973 (wijziging bepalingen van de preventieve hechtenis), dat voor een deel is uitgevoerd in samenwerking met mr. J.P. Balkema van de universiteit van Groningen. (J.P. Balkema, De duur van de voorlopige hechtenis (diss.), Groningen 1979). Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat deze ingrijpende wetswijziging in hoofdlijnen wel aan de gestelde doelen lijkt te hebben beantwoord. Volgens de onderzoekers zou de uiteindelijke wetswijziging ook eerder moeten worden gezien als de formele bekrachtiging van een reeds gegroeide praktijk van minder toepassingen en meer schorsingen, dan als een instrument om een dergelijke ontwikkeling op gang te brengen. Het zou zelfs moeten worden betwijfeld of

de door de wet verscherpte eisen met betrekking tot de motivering van de hechtenisbevelen op zich zelf veel invloed op de praktijk hebben gehad. Het onderzoek heeft verder aan het licht gebracht dat de relaties tussen het bevelen van voorlopige hechtenis en de toepassing van een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf veel complexer zijn dan in het verleden wel is verondersteld.

Ook het onderzoek naar de Arob-bezwaarschriftenprocedure van de universiteit van Groningen, waaraan het WODC een bijdrage heeft geleverd in de vorm van een enquête onder de lagere overheden, heeft een evaluerend karakter. Tot de nieuwe onderzoekprojecten binnen deze categorie behoort de evaluatie van het Schadefonds Geweldsmisdrijven. In de Memorie van Toelichting is destijds reeds het voornemen geuit om het functioneren van de regeling na drie tot vijf jaar te evalueren. Sinds de inwerkingtreding van de wet op 1 januari 1976 zijn inmiddels bijna vijf jaar verstreken, zodat deze evaluatie thans aan de orde is (zie ook Handelingen Tweede Kamer, 7 februari 1980, 2818).

2. Lopend onderzoek

2.1 Vervolgonderzoek Preventieve Hechtenis

Op verzoek van de door de procureurs-generaal ingestelde Evaluatie Commissie Preventieve Hechtenis zal een enquête worden uitgevoerd onder leden van de rechterlijke macht over vragen betreffende de toepassing van de voorlopige hechtenis. Deze zal ten dele een inventariserend karakter hebben en in dit opzicht een aanvulling betekenen op de uitgevoerde dossierstudies.

2.2. Onderzoek limitering alimentaties

Dit omvangrijke project bestaat uit twee empirische studies - één onder de landelijke bevolking en één onder de populatie van gescheiden mensen - en een rechtsvergelijkende studie over ondermeer de regelingen in Duitsland, Frankrijk en Engeland. Voor de financiële ramingen wordt gebruik gemaakt van zowel enkele enquêtegegevens als van gegevens van de belastinginspecties.

Ten behoeve van het verslag van de interdepartementale werkgroep limitering alimentaties heeft reeds in 1980 een eerste rapportage van de hoofd-

resultaten plaatsgevonden. De meer volledige bewerking van de verzamelde gegevens zal echter nog enige tijd in beslag nemen en ten dienste staan van de verdere discussie over het onderwerp.

2.3. Onderzoek naamrecht

Het onderzoek naamrecht heeft allereerst bestaan uit een literatuurstudie en een inhoudsanalyse van de + 500 brieven die werden ingestuurd op de oproep, in enkele tijdschriften, gericht aan gehuwde vrouwen die hun eigen naam voeren of zouden willen voeren. Onder een langs andere weg verkregen representatieve steekproef van vrouwen die hun eigen naam voeren en hun echtgenoten, is vervolgens een enquête hierover uitgevoerd. Tevens zijn in de hierboven genoemde enquêtes over het alimentatierecht onder respectievelijk de bevolking en een steekproef van gescheiden mensen, vragen opgenomen over het naamrecht. In het begin van 1981 zal een interimrapport verschijnen. Nog in datzelfde jaar zal het eindverslag gereedkomen.

2.4. Onderzoek advocatuur

Ter voorbereiding op een meer substantieel onderzoek naar de rechtshulpverlening door de Nederlandse advocatuur is een schriftelijke enquête uitgevoerd onder de Nederlandse advocaten. Nu is gebleken dat van de zijde van de Orde van Advocaten geen medewerking zal worden verleend aan het voorgenomen vervolgonderzoek, zal het in 1981 te publiceren verslag van de enquête tevens het eindverslag van dit onderzoek zijn.

3. Nieuw onderzoek

3.1. Evaluatie Schadefonds Geweldsmisdrijven

Voor een deel zal deze evaluatie kunnen geschieden aan de hand van de jaarverslagen van de commissie die het fonds beheert. In deze met zorg samengestelde jaarverslagen is reeds veel informatie samengebracht. Daarnaast zal het WODC een enquête-onderzoek uitvoeren onder een groep cliënten van het fonds en een groep eventueel voor een uitkering in aanmerking komende slachtoffers die geen beroep op het fonds hebben gedaan. Voor een verantwoorde evaluatie kunnen de ervaringen van de doelgroep van het fonds immers niet worden gemist. De uitkering van over-

heidswege van een schadeloosstelling is slechts één van de vormen van hulpverlening aan slachtoffers. Uit ondermeer het onderzoek van het Criminologisch Instituut te Groningen is bekend dat de immateriële hulpverlening aan slachtoffers lacuneus is. (G.J.A. Smale, Slachtoffers van ernstige vermogens- en geweldsmisdrijven Deel II, De immateriële problematiek, Groningen, 1980. Door het departement is voor een periode van twee jaar een subsidie toegekend aan enkele instellingen die op lokale schaal immateriële hulp aan slachtoffers verlenen.

Gekoppeld aan het onderzoek onder slachtoffers die een uitkering van het fonds hebben ontvangen zal ook een onderzoek worden uitgevoerd onder de cliënten van de genoemde proefprojecten. In dit laatste onderzoek zal in het bijzonder aandacht worden besteed aan de rol die de politie bij de hulpverlening aan slachtoffers vervult en zou kunnen vervullen.

3.2. Onderzoek misbruik van rechtspersonen

In 1980 zijn enkele, deels wettelijke, maatregelen ter bestrijding van het misbruik van Besloten Vennootschappen aangekondigd (persoonlijke aansprakelijkheid bestuurders, intensivering antecedentenonderzoek, ontbinding papieren Besloten Vennootschappen). Ook het wetsvoorstel over de aansprakelijkheid van de hoofdaannemer voor schulden van de onderaannemer en enkele in voorbereiding zijnde wijzigingen van de Faillissementswet zijn mede voor dit doel bestemd. De effecten van dit pakket bestrijdingsmaatregelen zullen niet gemakkelijk te traceren zijn. Een aangrijpingspunt zou echter kunnen worden gevonden in de omvang en vooral aard van de aangevraagde en uitgesproken of opgeheven faillissementen. Aangezien de Faillissementsstatistiek van het CBS slechts uiterst summiere informatie hierover verschaft, zou een onderzoek dienen te worden uitgevoerd naar de rechtbankdossiers over faillissementszaken. Dit onderzoek zou dan over twee of drie jaar dienen te worden herhaald.

Een onderzoek naar faillissementsdossiers kan tevens inzicht bieden in de aard en omvang van bepaalde met faillissementen samenhangende vormen van criminaliteit, zoals het niet voeren van een boekhouding, het verwijderen van baten, buitensporige verteringen en dergelijke.

HOOFDSTUK VI

Strafrechtsstoepassing

<u>Inhoud</u>	<u>blz.</u>
1. Inleiding	55
2. Gevangeniswezen	57
2.1 Algemeen	57
2.2 Nieuw onderzoek	58
2.2.1 Project 'Grave'	58
2.2.2 Onderzoek experimenten opvang drugs- verslaafde gedetineerden	59
2.2.3 Evaluatie algemene verlofregeling	59
2.2.4 Recidive-onderzoek middellanggestraften	60
2.2.5 Regiemontwikkeling	60
3. Reclassering	62
3.1 Lopend onderzoek	62
3.1.1 Cliëntenonderzoek reclassering	62
3.1.2 Vroeghulp	63
3.2 Nieuw onderzoek	63
3.2.1 Experiment dienstverlening	63
3.2.2 Hulpverlening aan leden van minderheids- groeperingen die met justitie in aanra- king komen	64

<u>Inhoud</u>	<u>blz.</u>
4. TBR	
4.1 Lopend onderzoek	66
4.2 Nieuw onderzoek	66
4.2.1 Vordering en oplegging van de maatregel terbeschikkingstelling	66
4.2.2 Ontwikkeling en initiëring van een syste- matische registratie	67

VI. STRAFRECHTSTOEPPASSING

1. Inleiding

Het jaar 1981 zal in het teken staan van de voltooiing van een aantal omvangrijke onderzoeken op het terrein van de strafrechtstoepassing.

Zo wordt met betrekking tot het gevangeniswezen een drietal onderzoeken afgerond. Het eerste betreft een vergelijkende studie van twee gevangenisregiems -een gesloten en een semi-open inrichting- en omvat een recidivestudie, een onderzoek naar het regime en een enquête onder het personeel van beide inrichtingen, een onderzoek naar houdings- en persoonlijkheidsveranderingen gedurende een middellange detentieperiode, een studie naar het werk van de selectieadviescommissie en een follow-up studie onder diegenen die de inrichtingen verlaten hebben.

Het tweede onderzoek werd uitgevoerd in het Jeugdhuis van Bewaring De Sprang. Zoals bekend heeft dit Huis van Bewaring een geheel eigen benaderingswijze en begeleiding van gedetineerden ontwikkeld. Effecten van deze begeleiding op de beleving van de detentie en op de recidive werden bestudeerd en vergeleken met een controle-inrichting.

Tenslotte is een onderzoek uitgevoerd naar de plaatsing van gedetineerden in afzondering buiten de eigen inrichting. Bestudeerd zijn de feitelijk gevolgde procedures bij afzondering op grond van artikel 24, lid 5 GM, waarbij deze getoetst werden aan de daarvoor ontworpen richtlijnen.

Op het terrein van de terbeschikkingstelling wordt in 1981 een zowel omvangrijk als belangrijk onderzoek afgesloten. Een eerste rapport, gebaseerd op dossierstudies naar kenmerken van delict, voorgeschiedenis en verblijf van patiënten in de Dr. Henri van der Hoevenkliniek, is gereedgekomen. Het follow-up onderzoek onder alle ex-patiënten van de kliniek bevindt zich in de verwerkingsfase. De rapportage zal in 1981 worden afgesloten. Ook in dit onderzoek stond de beleving en waardering van de behandelingsperiode voorop, terwijl ook omvang en aard van het delictpatroon vóór en na verpleging in de analyse werden betrokken. Op het terrein van de reclassering werd eveneens een project bestaande uit drie fasen afgesloten. Het betreft een onderzoek naar het functioneren van de vroeghulp. Zo werden eerst de organisatie van de vroeghulp, en daarna de opvattingen van de bij vroeghulp betrokken functionarissen onderzocht.

Het sluitstuk van het onderzoek werd gevormd door een peiling onder vroeghulpcliënten. Hierbij stonden perceptie en waardering van de vroeghulp door de eigenlijke consumenten voorop. De rapportage van het laatste deelonderzoek zal in 1981 zijn beslag krijgen.

In het onderzoekplan van 1980 stond tenslotte nog een belangrijk project aangekondigd: de derde fase van een onderzoek naar het functioneren van de reclassering.

In dit kader werden reeds onderzocht de tijdsbesteding van reclasseringsmaatschappelijkwerkers en hun opvattingen over het reclasseringswerk. Beide studies zijn reeds gepubliceerd. Het derde deel van dit project zou gevormd worden door een onderzoek onder cliënten van de reclassering. Veel belang wordt gehecht aan hun opvattingen en hun ervaringen met de reclassering.

Uitgangspunt is dat voor een dienstverlenend instituut als de reclassering een consumentenonderzoek onder haar cliënten van het grootste belang is. Zowel over het karakter van het onderzoek als over de onderzoekopzet werd overeenstemming bereikt tussen de VVRI en het WODC. De uitvoering van het onderzoek bleek echter meer problemen op te leveren dan aanvankelijk werd verwacht.

Daar dit helaas tot vertraging heeft geleid kan het project eerst in 1981 gestart worden.

Uit het bovenstaande kan worden afgeleid dat in 1981, op het terrein van de strafrechtstoepassing, een aantal nieuwe projecten kan aangevat worden.

Twee projecten verdienen daarbij extra vermelding.

Het eerste betreft de experimenten Dienstverlening waarmee in 1981 een begin zal worden gemaakt. De voorbereidingscommissie heeft in 1980 grote vorderingen gemaakt bij het vaststellen van modaliteiten voor de invoering van deze innovatie in ons strafrechtstelsel, en bij het vaststellen van zg. proefarrondissementen waar de experimenten zouden worden uitgetest.

Het evaluatieonderzoek dat door het WODC zal worden uitgevoerd zal, naar

het zich laat aanzien, een omvangrijk project worden.

Het tweede project betreft de hulpverlening aan leden van etnische minderheden. Het gaat hier om een onderwerp dat grote belangstelling heeft van verschillende beleidsdirecties (Reclassering-TBR, Gevangeniswezen, Kinderbescherming, Vreemdelingenzaken). Deze bevolkingsgroepen vormen immers een groeiend probleem binnen de instellingen van deze directies.

Het plan is dan ook om het onderzoek in een breed kader te plaatsen en de hulpverlening aan etnische minderheidsleden te bezien op het gebied van minderjarigen die met justitie te maken krijgen, van cliënten van de reclassering en van hen die in penitentiaire inrichtingen of inrichtingen voor kindbescherming verblijven.

2. GEVANGENISWEZEN

2.1. Algemeen

Zoals gezegd zullen nog dit jaar de drie lopende onderzoeken op het terrein van het gevangeniswezen kunnen worden afgerond:

- het onderzoek middellanggestraften;
- het evaluatie-onderzoek 'De Sprang';
- het onderzoek afzonderingsafdelingen.

Het gereedkomen van deze projecten betekent dat in 1981 met een aantal geheel nieuwe onderzoeken zal begonnen kunnen worden. Hieronder zullen vier nieuwe projecten worden besproken. Gezien de beperkte mankracht binnen het WODC zullen niet al deze onderzoeken in 1981 kunnen worden uitgevoerd. Met name zullen de projecten "regiemonitoring" en "evaluering van de in te voeren algemene verlofregeling voor gedetineerden", niet tegelijkertijd kunnen worden ondernomen.

Niettemin zal bijzondere aandacht moeten worden gegeven aan onderzoek naar de (te verwachten) behoefte aan plaatsruimte in penitentiaire inrichtingen.

Gezien het capaciteitstekort is besloten een werkgroep in te stellen samengesteld uit leden van het OM en beleidsambtenaren van het gevangeniswezen. Deze werkgroep zal onderzoeken op welke wijze het penitentiaire

beleid kan worden afgestemd op het justitiële beleid, rekening houdend met de penitentiaire mogelijkheden. Daarnaast zal, conform een verzoek van de Tweede Kamer bij de begrotingsbehandeling, een vijfjarenplan worden ontwikkeld over voornemens tot kwalitatieve veranderingen van de detentie en over de wijze waarop de functie, opleiding en de inzet van het personeel van de penitentiaire inrichtingen daaraan zal worden aangepast. Hierbij zal de eerdergenoemde capaciteits-problematiek niet buiten beschouwing kunnen blijven, al was het alleen maar gezien de noodzaak prioriteiten te stellen.

Bij de aanpak van deze zaken zal begeleidend en evaluerend onderzoek nodig zijn.

Over de te entameren projecten in dit verband zal nog nader beraad plaatsvinden.

2.2 Nieuw onderzoek

2.2.1. Project 'Grave'

Niet lang geleden is in de gevangenis te Grave een activiteitenprogramma ingevoerd, dat speciaal is gericht op de daar verblijvende wegens overtreding van art. 26 WvW) veroordeelden. Het programma heeft uiteindelijk tot doel het verminderen van de recidivefrequentie en de recidivesnelheid van de deelnemende gedetineerden. In het programma wordt, als middel om dit doel te bereiken, over een groot aantal aspecten van het rijden onder invloed informatie gegeven en van gedachten gewisseld. De verwachting is dat hierdoor de kennis van problemen en gevaren wordt verhoogd, en dat mede daardoor attitudes in positieve zin worden veranderd. Het programma richt zich dus op gedragsverandering door middel van kennis- en attitudeverandering. In het evaluatie-onderzoek zal dan ook worden nagegaan:

- met betrekking tot welke onderwerpen en in welke mate kennisvermeerdering optreedt;
- welke attitudeveranderingen door het programma optreden, waarbij niet alleen worden bedoeld de attitudes ten aanzien van het dronken rijden, maar ook ten opzichte van de politie, rechterlijke macht, alcoholgebruik en dergelijke;
- welke invloed het programma heeft op het gedrag, i.c. het rijden onder invloed.

Wat al deze punten betreft zal een onderscheid worden gemaakt tussen effecten op korte en op lange termijn.

Om te kunnen bepalen in hoeverre deelname aan het programma leidt tot kennis-, attitude- en gedragsveranderingen, bestaat de onderzoeksgroep niet alleen uit gedetineerden die aan het programma deelnemen, maar ook uit gedetineerden die daar niet aan deelnemen. Door deze groepen te vergelijken zal kunnen worden vastgesteld in hoeverre optredende veranderingen aan het activiteitenprogramma zijn toe te schrijven. Het ligt in de bedoeling om zowel voor als na deelname aan het programma een vragenlijst af te nemen bij de gedetineerden. Om lange-termijneffecten te kunnen bepalen zal niet alleen een recidivestudie worden ondernomen, maar zullen ook, ongeveer 6 maanden na het ontslag, interviews worden gehouden met de ex-gedetineerden.

2.2.2 Onderzoek experimenten opvang drugsverslaafde gedetineerden

In de Huizen van Bewaring te Amsterdam en Rotterdam zijn in 1979 bij wijze van proefneming bijzondere voorzieningen gecreëerd voor een betere opvang van drugsverslaafde gedetineerden. Aan het WODC is verzocht gegevens te verzamelen op grond waarvan de resultaten van deze proefnemingen in 1981 kunnen worden geëvalueerd. Ten behoeve hiervan zal een analyse worden uitgevoerd op de registratieformulieren die per cliënt zijn ingevuld door de coördinatoren van de twee projecten en door degenen die de hulpverlening aan drugsverslaafde gedetineerden in enkele andere Huizen van Bewaring verzorgen. Daarnaast zullen gesprekken worden gevoerd met drugsverslaafde gedetineerden die wel en drugsverslaafde gedetineerden die niet van de bijzondere voorzieningen gebruik maken. De gegevensverzameling zal zich vooral richten op de vraag of door de betreffende voorzieningen de eerder gesignaleerde opvangproblemen zijn verminderd en of de continuïteit in de hulpverlening aan de betreffende verslaafden erdoor is vergroot. Een eerste rapportage zal gereed komen in 1981.

2.2.3 Evaluatie algemene verlofregeling

Al geruime tijd is de invoering van een algemene verlofregeling in voorbereiding. Wanneer precies deze regeling zal worden ingevoerd staat nog niet vast, terwijl bovendien de nadere vormgeving van deze regeling nog

verder zal moeten worden uitgewerkt. Gevolg daarvan is, dat er niet alleen een zeker voorbehoud gemaakt moet worden met betrekking tot de vraag of reeds dit jaar behoefte zal bestaan aan een evaluerend onderzoek, maar tevens dat nog niet vaststaat met welke concrete vragen het onderzoek zich zal gaan bezighouden. Te verwachten is wel dat de drie volgende algemene thema's in het onderzoek aan de orde zullen komen:

1. Hoe functioneren de met betrekking tot de regeling op te stellen richtlijnen in de praktijk?
2. Wat voor consequenties heeft de invoering van de verlofregeling voor de penitentiaire inrichting en voor de daarin werkzame functionarissen?
3. Wat is de betekenis van de verlofregeling voor de gedetineerde?

2.2.4 Recidive-onderzoek middellanggestraften

In het kader van het reeds genoemde onderzoek middellanggestraften is over ongeveer 600 gedetineerden die in de loop van 1977 en 1978 in de twee inrichtingen voor volwassen middellanggestraften zijn geplaatst, informatie verzameld met betrekking tot de selectie, de beleving van de detentie in drie fasen van het verblijf in de inrichting, en persoonlijkheids- en houdingsveranderingen in de loop van de detentie. Wat betreft het functioneren na het ontslag is bij een aantal van hen een follow-up interview afgenomen. De informatie over het functioneren na het ontslag is gezien de geringe deelname aan het follow-up onderzoek, zeer beperkt. Om deze reden is het van belang om in een korte vervolgstudie, aan de hand van uittreksels uit het Algemeen Documentatieregister, aanvullende recidivegegevens te verzamelen. De resultaten van dit recidive-onderzoek kunnen vervolgens in verband worden gebracht met de resultaten die het onderzoek middellanggestraften reeds heeft opgeleverd. De uitvoering van dit onderzoek zal, gezien het feit dat over de betreffende gedetineerden reeds zeer veel gegevens bekend zijn, weinig tijd en mankracht vergen.

2.2.5 Regiemontwikkeling

Tijdens eerder overleg tussen WODC en Directie Gevangeniswezen over lo-

pende en nieuwe onderzoekprojecten, bleek bij deze Directie vooral behoefte te bestaan aan onderzoek gericht op de invulling van activiteitenprogramma's voor gedetineerden.

Bij de Directie wordt waargenomen, dat in de inrichtingen van gevangeniswezen een veelheid van activiteiten plaatsvindt, doch dat er nog onvoldoende inzicht bestaat in de mate waarin deze activiteiten werkelijk iets betekenen voor gedetineerden en hoeverre ze aansluiten bij hun behoeften. Gestreefd zou moeten worden, aldus de Directie, naar een programmering die aansluit bij de behoeften van de gedetineerden en waarvoor zij op een "niet-vrijblijvende manier" kunnen kiezen. Onder "vrijblijvend kiezen" moet worden verstaan dat gedetineerden voor een bepaald programma kiezen om oneigenlijke motieven: niet de inhoud van het programma bepaalt de keuze, maar bv. de behoefte aan sociaal contact met medegedetineerden.

Ervan uitgaande dat (vormings-)activiteiten vooral gericht zijn op de ontwikkeling en ontplooiing van gedetineerden, betekent "vrijblijvend kiezen" dat andere behoeften die fundamenteeler zijn dan de wens tot ontwikkeling en ontplooiing, de deelname aan die activiteiten bepalen. Men zou kunnen stellen dat de keuze voor activiteiten om inhoudelijke redenen afhankelijk is van de mate waarin het gevangenisregiem de meer fundamentele behoeften van gedetineerden in redelijke mate kan bevredigen. Op grond van bovenstaande overwegingen lijkt het zinnig de vraag van de Directie Gevangeniswezen naar onderzoek, gericht op de invulling van activiteitenprogramma's, in te passen in een onderzoekproject waarin wordt nagegaan:

- welke behoeften en interesses er bij de gedetineerden bestaan, in het bijzonder op het terrein van ontwikkeling en ontplooiing;
- welke regiemvoeringen, en in het bijzonder welke activiteiten- of vormingsprogramma's, aansluiten op de bestaande behoeften.

Omdat verschillende categorieën gedetineerden uiteenlopende behoeften en interesses kunnen hebben, ligt het voor de hand het onderzoek niet te beperken tot één categorie van gedetineerden, maar er meerdere groepen bij te betrekken.

Als instrument kan o.a. worden gedacht aan exit-interviews met gedeti-

neerden: systematisch wordt aan gedetineerden, die de inrichting verlaten gevraagd naar activiteiten-/vormingsprogramma's, detentiebeleving, aansluiting op behoeften etc.

Het onderzoekproject zou zeer goed aansluiting kunnen vinden bij:

- de activiteiten van de Werkgroep Regiemonwikkeling van de Directie Gevangeniswezen (die op het gebied van het in kaart brengen van allerlei activiteiten reeds het nodige heeft gedaan).
- het verrichte onderzoek in Breda, Doetinchem en De Sprang.

Zowel vanwege de omvang als vanwege het fundamentele karakter, lijkt het wenselijk dat een onderzoeker van het WODC dit project als hoofdtaak op zich neemt.

3. RECLASSERING

3.1 Lopend onderzoek

3.1.1 Cliëntenonderzoek Reclassering

Gezien het belang dat mag worden toegekend aan de mening van de consumenten van de reclasseringshulp, zal een onderzoek worden verricht onder (ex)cliënten van de reclassering. Dit onderzoek moet worden beschouwd als een essentiële aanvulling op het onderzoek naar de tijdsbesteding en het functioneren van reclasseringsteams.

Doel van het onderzoek is de beantwoording van de vraag welke de hulpverleningsbehoeften en -wensen zijn; welke verwachtingen de cliënten hebben ten aanzien van de hen te bieden hulp en tenslotte wat hun mening is over de geboden hulp.

De inhoud van de interviews zal zich met name concentreren op een drietal probleemgebieden: problemen van materiële aard, problemen van immateriële aard en problemen die zich voordoen in verband met het justitiële proces. Tevens zullen onderwerpen zoals de voorlichtingsrapportage, de contactfrequentie en contacten met andere hulpverleningsinstellingen aan de orde worden gesteld.

Tengevolge van bezwaren van de reclasseringsinstellingen is de spiegel-

de component van het onderzoek, waarbij ook de maatschappelijk werkers zouden worden betrokken, vervallen. Dit heeft als consequentie dat de cliënten niet via de maatschappelijk werkers kunnen worden benaderd. Daardoor staat er nu nog een beperkt aantal wegen open om reclasseringscliënten te benaderen.

Onderzocht wordt welke benadering het meest adequaat is.

3.1.2 Vroeghulp

Het onderzoek vroeghulp vindt plaats op verzoek van de Directie TBR en Reclassering. Ook dit project omvat drie fasen:

- In de eerste fase werd de organisatie van de vroeghulp bestudeerd. Een rapport hierover is verschenen.
- In de tweede fase werden de opvattingen van bij de vroeghulp betrokken functionarissen in afzonderlijke deelprojecten gepeild. Zo werd een enquête afgenomen onder een representatieve groep reclasseringsmedewerkers, een enquête onder leden van de rechterlijke macht en werden groepsgesprekken gevoerd met politiefunctionarissen op verschillende politiebureaus. De rapportage is inmiddels afgesloten.
- In de derde fase van het onderzoek zijn in verzekeringgestelden geïnterviewd over hun ervaringen met en meningen over de vroeghulp. Ook zijn maatschappelijk werkers geënuquêteerd in het geval dat de verdachte werd voorgeleid aan de OvJ en rechter-commissaris. Deze interviews richtten zich vooral op de vroeghulprapportage. Het veldwerk is afgesloten. Begin 1981 kan de rapportage tegemoet worden gezien.

3.2 Nieuw onderzoek

3.2.1 Experiment Dienstverlening

Enige tijd na het verschijnen van het interimrapport "Dienstverlening" van de Commissie Alternatieve Strafrechtelijke Sancties werd de voorbereidingsgroep Experimenten Dienstverlening ingesteld, teneinde op basis van bovengenoemd rapport experimenten met dienstverlening voor te bereiden en te begeleiden. Deze groep heeft de kaders aangegeven waarbinnen deze experimenten worden ondernomen. Dienstverlening is mogelijk in het kader van het onvoorwaardelijk sepot, het uitstel van de beslissing tot niet-vervolgen, het voorwaardelijk sepot, het uitstel van vonniswijzing. Ook is een aantal basisvoorwaarden van dienstverlening geformuleerd.

Dienstverlening is alléén mogelijk bij bekende verdachten en indien een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf is voorgenomen. Voorts dient het aanbod tot dienstverlening van de verdachte afkomstig te zijn. De reclassering dient bij de dienstverlening intensief betrokken te zijn. Met ingang van 1 februari 1981 zullen in de arrondissementen Alkmaar, Almelo, Assen, Breda, Groningen, Haarlem, 's-Hertogenbosch en Zutphen experimenten met "dienstverlening" een aanvang kunnen nemen. Deze experimenten worden opgezet en begeleid vanuit de reclasseringsraden in die arrondissementen. Met het evaluatie-onderzoek zal gelijktijdig worden begonnen. Nagegaan zal worden hoe de dienstverlening in de praktijk verlopen is en welke bijdrage elke instantie (rechterlijke macht, reclassering en advocatuur) aan de experimenten heeft geleverd. Voorlopig zijn als evaluatiecriteria omschreven:

- of de dienstverlening in de plaats treedt van de korte onvoorwaardelijke vrijheidsstraf;
- of de recidive van de dienstverleners niet ongunstig afsteekt bij die van hen, die tot een korte onvoorwaardelijke vrijheidsstraf werden veroordeeld;
- of de dienstverlener het werk naar behoren en binnen de afgesproken termijn heeft verricht;
- of het werk naar bevrediging van verdachte en werkomgeving is verricht.

3.2.2. Hulpverlening aan leden van minderheidsgroepen die met justitie in aanraking komen

Dat Nederland een multi-rationale samenleving is geworden gaat ook aan het justitie-apparaat niet voorbij. De leden van minderheidsgroeperingen vormen een wassend aandeel van de populaties in penitentiaire inrichtingen. Ook komt de reclassering, die haar hulp ook tot deze inwoners van ons land dient uit te strekken, in toenemende mate met deze cliënten in contact. Tenslotte heeft ook de politie -en met name de kinderpolitie- in steeds sterkere mate te maken met de problemen van de zg. tweede generatie buitenlanders en van o.a. jonge Surinamers.

Vooral de grote verschillen in culturele achtergrond en het niet of ten dele beheersen van de Nederlandse taal maken dat genoemde instanties bij hun hulpverleningsactiviteiten met grote problemen worden geconfronteerd.

Het huidige onderzoek zou -op verschillende niveau's van het gerechtelijk systeem- een analyse kunnen maken van de hulpverlening zoals die op dit ogenblik wordt geboden, en een peiling kunnen doen naar de hulpverleningsbehoeften. Op deze wijze kan inzicht worden verkregen in de mate waarin discrepanties tussen vraag en aanbod bestaan en welke knelpunten er in het hulpverleningsaanbod zijn.

Op het niveau van de politie -het begin van de justitiële keten- zou nagegaan kunnen worden welke mogelijkheden voor hulpverlening met name bij minderjarigen beschikbaar zijn en welke hulpverlening concreet plaats vindt.

Voorts zou informatie verzameld kunnen worden in hoeverre door reclassering en kinderscherming op verzoeken tot voorlichtingsrapportage wordt ingegaan, c.q. in hoeverre voorlichtingsrapportage door deze instanties zelf geïnitieerd wordt. Dit is van belang omdat de voorlichtingsrapportage vaak de aanleiding vormt tot het in gang zetten van een hulpverleningsproces. Tenslotte zou bij de (gezins)voogdij-instellingen kunnen worden onderzocht hoe de hulpverlening aan leden van etnische minderheidsgroepen verloopt.

Gezien het feit dat vele penitentiaire-inrichtingen tal van problemen ontmoeten met het groeiend aantal leden van etnische minderheidsgroepen die deze inrichtingen bevolken, zal in het onderzoek wat meer nadruk op dit punt vallen. In dit kader kan worden gedacht aan een schriftelijke enquête onder hulpverleners in deze inrichtingen over de knelpunten die zij ervaren bij de hulpverlening aan minderheidsgroepen. Ook lijkt het zinvol om inzicht te krijgen in de werkwijze en effectiviteit van die hulpverleners bij kinderscherming en reclassering, die zich hebben gespecialiseerd in hulpverlening aan leden van minderheidsgroeperingen. Tenslotte zouden zeker gedetineerden moeten worden geïnterviewd teneinde de behoefte aan hulpverlening te bepleiten en te evalueren.

Het ligt in de verwachting dat de resultaten van het onderhavige onderzoek aanwijzingen zullen geven voor mogelijke experimenten met specifieke vormen van hulpverlening.

De concrete invulling van bovenstaande globale onderzoekopzet zal naar verwachting plaatsvinden in de eerste helft van 1981, zodat in de tweede helft van dat jaar de materiaalverzameling kan plaatsvinden. Rapportage

kan in 1982 tegemoet worden gezien.

4. T.B.R.

4.1 Lopend onderzoek

Op het ogenblik is één onderzoek in uitvoering, nl. het follow-up onderzoek onder ex-patiënten van de dr. H. van der Hoeven Kliniek. De analyse van het dossiermateriaal, dat betrekking heeft op delictkenmerken, voorgeschiedenissenmerken en enkele kenmerken van het verblijf, is gereed en afgesloten met een interimrapport. In 1979 zijn een 40-tal proefinterviews afgenomen. De verdere interviewing kon in het voorjaar van 1980 worden afgesloten. Deze gegevens worden momenteel geanalyseerd.

Daarnaast vindt een meer kwalitatief gerichte analyse plaats van een beperkt aantal dossiers, die betrekking hebben op twee contrasterende groepen: niet-recidivisten die de kliniek met proefverlof verlaten hebben tegenover recidiverenden die naar een andere inrichting zijn overgeplaatst. Naar verwachting zal het onderzoek in 1981 worden afgerond.

4.2 Nieuw onderzoek

4.2.1 Vordering en oplegging van de maatregel ter beschikkingstelling

Het onderzoek zal zich onder meer richten op de overwegingen van OvJ en rechter om een ter beschikkingstellingsmaatregel te vorderen c.q. op te leggen. De psychiatrische rapportage zal uiteraard in het onderzoek worden betrokken. De mening van de Rechterlijke Macht over de ter beschikkingstelling, de behandeling van onvoorwaardelijk ter beschikking gestelden en de combinatie ter beschikkingstelling en (lange) gevangenisstraf zal worden gevraagd. Mede gelet op het verschijnen van de Memorie van Antwoord van het Wetsontwerp inzake de maatregel van ter beschikkingstelling (11 932 nr. 5) wordt dit onderzoek van zeer groot belang geacht voor het beleid.

4.2.2 Ontwikkeling en initiëring van een systematische registratie

Problemen waar men tot nu toe geregeld op stuit betreffen de onvoldoende beschikbaarheid van objectieve, dat wil zeggen op systematische en con-

troleerbare wijze vastgelegde informatie. Voorwaarde voor het in kaart brengen van de personen die in de tbr-inrichtingen worden opgenomen, van de behandelingen die zij ondergaan en de effecten daarvan is, dat alle relevant geachte kenmerken van deze personen worden vastgelegd. Het opzetten van een systematische registratie zou daarbij een eerste stap kunnen zijn.

Gedacht zou kunnen worden aan een systematische registratie, gericht op de drie fasen in het proces van tbr-stelling, tbr-behandeling en tbr-beëindiging.

1. Welke personen komen in de tbr-kanalen terecht en waar worden ze geplaatst;
2. hoe verloopt de periode van behandeling;
3. welke personen verlaten de tbr-kanalen en met welk resultaat?

Deze registratie zal een langlopend onderzoekproject zijn. De registratie biedt vervolgens de mogelijkheid tot het uitvoeren van een groot aantal deelprojecten. Allereerst wordt een goed actueel overzicht verkregen over de samenstelling van de populatie van de verschillende tbr-inrichtingen. Er kan worden nagegaan of zich daarin wijzigingen voordoen. Gegevens worden bekend over de doorstroming van de populatie door het systeem en over het eventuele bestaan van residugroepen. Het verloop van de behandeling en de wisselwerking tussen diagnose, behandeling en resultaat van behandeling kan in beeld worden gebracht. Via de follow-up interviews kan aan de inrichtingen een gerichte feed-back worden gegeven, terwijl er daarnaast een beter zicht ontstaat op de problemen, waarmee een ex-patiënt te maken heeft in de eerste jaren na beëindiging van zijn behandeling.

De registratie heeft grote voordelen. De onderzoekgegevens die het oplevert zijn actueel en bieden aanknopingspunten voor gewenste veranderingen in het huidige beleid. Uiteraard zal moeten worden nagegaan of, en zo ja in hoeverre, een dergelijk project in strijd zou kunnen komen met de privacywetgeving.

HOOFDSTUK VII

Overige projecten

Inhoud	blz.
1. Onderzoek inzake etnische minderheden	71
1.1 Een onderzoek naar de hulpverlening aan leden van etnische minderheidsgroepen, die met Justitie in aanraking komen	71 (64)
1.2 Een onderzoek naar het functioneren van de vreemdelingendiensten	71
1.3 Ervaringen bestrijding rassendiscriminatie (literatuuronderzoek)	72
1.4 Knelpunten wet- en regelgeving etnische minderheidsgroeperingen	72
2. Analyse begrotingen en Memories van Toelichting	72
3. Assistentieverlening	72
4. Programma Justitiële Verkenningen	73

VII. OVERIGE PROJECTEN

1. Onderzoek inzake etnische minderheden

In mei 1979 verscheen het rapport "Etnische Minderheden" van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) en in mei 1979 het rapport "Advies. Onderzoek Minderheden" van de Adviescommissie Onderzoek Minderheden (ACOM). De regering besloot in de Rijksbegroting voor 1980 125 miljoen gulden extra ter beschikking te stellen ten behoeve van beleid ten aanzien van minderheden. Hiervan waren 2 miljoen bestemd voor onderzoek. Deze gelden werden in nader overleg verdeeld, waarbij bovengenoemde rapporten en de voorlopige regeringsreactie daarop als uitgangspunten werden genomen. Voor het Ministerie van Justitie resulteerde dit in twee "eigen" projecten en twee projecten, uit te voeren tezamen met de Ministeries van Binnenlandse Zaken en CRM (zie onder).

Inmiddels heeft de regering besloten bovengenoemde gelden structureel te doen zijn. Dit betekent dat ook in de toekomst mogelijkheden voor financiering van onderzoek op het gebied van de etnische minderheden aanwezig zullen zijn. Omdat verwacht mag worden dat de overgang van een betrekkelijk homogene samenleving in Nederland naar een veel sterker multi-raciaal samengestelde samenleving niet zonder problemen zal verlopen moet deze extra onderzoekimpuls als zeer belangrijk worden beschouwd.

De volgende projecten zijn thans in uitvoering of zullen op zeer korte termijn gestart worden:

1.1 Een onderzoek naar de hulpverlening aan leden van etnische minderheidsgroepen die met Justitie in aanraking komen. Dit project werd reeds beschreven in hoofdstuk VI.

1.2 Een onderzoek naar het functioneren van de vreemdelingendiensten. Dit onderzoek zal zich vooral richten op de knelpunten die de vreemdelingendiensten bij de uitvoering van hun werk ervaren. Hierbij zal tevens aandacht besteed worden aan de motie van het Tweede Kamerlid Kappeyne van de Coppello waarin wordt gevraagd na te gaan in hoeverre het mogelijk is de administratieve werkzaamheden van de vreemdelingendiensten over te brengen naar de gemeentesecretarieën. Indien mogelijk zal voorts nagegaan worden welke knelpunten de vreemdelingen zelf ervaren. Dit project wordt uitgevoerd onder begeleiding van de in september 1980 geïnstalleerde Stuurgroep Organisatie en Werkwijze Vreemdelingendiensten.

1.3 In samenwerking met de Ministeries van Binnenlandse Zaken en CRM wordt door een jurist ten departemente een literatuuronderzoek verricht naar de ervaringen die in met Nederland vergelijkbare landen zijn opgedaan met de bestrijding van rassendiscriminatie. Hierbij wordt tevens de nodige aandacht gegeven aan het functioneren van klachtenbureau's zoals bedoeld in de motie van het Tweede Kamerlid Mertens.

1.4 Eveneens in samenwerking met de ministeries van Binnenlandse Zaken en CRM zal een studie worden verricht naar knelpunten in wet- en regelgeving, voorzover deze, bedoeld of onbedoeld, anders uitwerken voor leden van etnische minderheidsgroeperingen. Bij het opstellen van dit onderzoekplan was nog niet geheel duidelijk op welke wijze dit project zal worden uitgevoerd. Overwogen wordt hiertoe twee juristen aan te stellen en deze organisatorisch onder te brengen bij het WODC.

Gezien de recente start van deze projecten is het thans nog niet mogelijk aan te geven welke andere activiteiten in 1981 zullen worden verricht. Het is zeer wel denkbaar dat vanuit de begeleidingscommissies van bovengenoemde projecten nog nieuwe vragen naar voren zullen worden gebracht. Voorts ligt er op het justitiële vlak zeker nog een aantal vragen, zoals de criminaliteitsontwikkeling, mishandeling van vrouwen en kinderen, en de problemen rond de rechtspositie van de tweede generatie. In hoeverre deze vraagstukken in 1981 kunnen worden aangepakt dient evenwel te worden afgewacht.

2. Analyse begrotingen en Memories van Toelichting

Op korte termijn zal worden nagegaan hoe dit project, dat reeds in het vorige onderzoekplan werd aangekondigd kan worden geconcretiseerd.

3. Assistentieverlening

Ook in 1980 werd het WODC weer regelmatig verzocht medewerking te verlenen bij het verwerken en analyseren van elders verzameld materiaal. Het laat zich aanzien dat dit ook in 1981 weer het geval zal zijn.

De gezamenlijke politievakorganisaties hebben na de gewelddadige gebeurtenissen van 30 april 1980 in Amsterdam besloten een enquête te houden onder het betrokken Mobiele Eenheidspersoneel. Het WODC voert deze enquête uit. Doel van deze enquête is om een aantal ervaringen en opvattingen te inventariseren rondom het politie-optreden op die dag. Naast vragen die

betrekking hebben op het feitelijk optreden en het gevoerde politiebeleid, zijn vragen opgenomen betreffende verzorging en uitrusting en over een aantal rechtspositionele regelingen. Verder is aandacht besteed aan de invloed van de rellen op de bereidheid om op te treden. Daarnaast is een aantal vragen aangaande politieke opvattingen opgenomen. Materiaalverzameling heeft plaatsgevonden in de zomer van 1980. Rapportage zal plaats vinden in het voorjaar van 1981.

4. Programma Justitiële Verkenningen

Het voorlopige programma 1981 voor het blad Justitiële Verkenningen luidt:

1. Varianummer
2. Strafrechtelijk systeem in Nederland, gezien in internationaal verband
3. Misbruik van economische en politieke macht
4. Varianummer
5. Echtscheiding (waarin artikel over omgangsrecht)
6. Particuliere bewakingsdiensten of voorlichting als hulpmiddel van gedragsbeïnvloeding
7. Kinderbescherming
8. Reclassering
9. Vreemdelingen
10. Onderzoeknummer

BIJLAGEN

<u>Inhoud</u>	<u>blz.</u>
1. Overzicht van publicaties tussen 1 oktober 1979 en 1 oktober 1980	
1.1 WODC-rapporten	77
1.2 Justitiële Verkenningen	77
1.3 Overige publicaties	78
2. Overzicht lopend extern onderzoek	80
3. Overzicht van het lopend onderzoek binnen het WODC met vermelding van de onderzoeker(s), de betrokken raadadviseur en de voorzitter van de begeleidingscommissie	81

Preceding page blank

BIJLAGE 1 Overzicht van publicaties tussen 1 okt. 1979-1 okt. 1980

1.1 WODC-rapporten

Personeel en regiem
drs. B. van der Linden

Ter beschikkingstelling of gevangenisstraf
drs. E.G.M. Nuijten-Edelbroek

Tenuitvoerlegging van de voorwaardelijke gevangenisstraf
mr. J. van der Kaaden

Strafbare belediging
mr. J. van der Kaaden

COBA-onderzoek bedrijven
drs. C.H.D. Steinmetz

Parkeerproblematiek II: de afhandeling door justitie van overtredingen
van de parkeervoorschriften
drs. C. Cozijn

Parkeerproblematiek III: het effect van de verhoging van het bedrag van
de politietransactie bij parkeerovertredingen, ingegaan op 1 mei 1978
drs. C. Cozijn.

Het reclasseringswerk: houdingen en meningen van de medewerkers
drs. J.L.P. Spickenheuer en Dr. M.J.M. Brand-Koolen

De WODC-slachtofferenquêtes 1974-1979
dr. J.J.M. van Dijk drs. C.H.D. Steinmetz

Projectmatig rechercheren
drs. E.G.M. Nuijten-Edelbroek

Preventieve hechtenis van minderjarigen
dr. J. Junger-Tas

1.2 Justitiële Verkenningen

No. 8 1979 - Verkrachting -(Met artikelen van) drs. C. Cozijn en
drs. M.W. Bol

No.10 1979 - Pressiegroepen en actiegroepen - mr. T. Frank

No. 2 1980 - Preventie en criminaliteit - drs. C.H.D. Steinmetz

No. 3 1980 - Justitie en hulpverlening aan minderjarigen -
dr. J. Junger-Tas

No. 5 1980 - Politie en geweld - dr. P. van Reenen

No. 6 1980 - Alcohol en criminaliteit - dr. D.W. Steenhuis

No. 7 1980 - Onderzoeknummer - W.M. Been

No. 8 1980 - Gevangeniswezen: enkele probleemcategorieën - (Met
artikelen van) drs. B. van der Linden

1.3 Overige publicaties

Berghuis, A.C., J.P. Balkema en L.C.M. Tigges, Alternatieven voor
voorlopige hechtenis - 2 (enige cijfers).
Delikt en Delinkwent, 9e jrg., nr. 8, oktober 1979, blz. 532-537.

Berghuis, A.C., en L.C.M. Tigges, Ontwikkeling in de toepassing en de
duur van de voorlopige hechtenis.
Delikt en Delinkwent, 10e jrg., maart 1980, blz. 205-212.

Dijk, J.J.M. van., l'Influence des médias sur l'opinion publique relative
à la criminalité: un phénomène exceptionnel, in:
Deviance et Société, Juni 1980, 4e jrg., nr. 2.

Dijk, J.J.M. van, en N. Nijenhuis-Dijkhoff, Ja zeggen, nee doen, een
onderzoek naar de overeenkomst tussen verbale attitudes en feitelijk
gedrag bij angstgevoelens ten aanzien van criminaliteit.
Tijdschrift voor Criminologie, november-december, 1979, blz. 257-273.

Dijk, J.J.M. van, en C.H.D. Steinmetz, Het voorkomen van misdrijven: een
evaluatie van de landelijke voorlichtingscampagnes.
Tijdschrift voor Criminologie, september-oktober 1980, blz. 197-215.

Dijk, J.J.M. van, en C.H.D. Steinmetz, In Tal en Last, I en II.
Intermediair, 10 en 17, oktober 1980.

Junger-Tas, J., Strukturen des Jugendgerichts: Problemen und Dilemmas.
Zentralblatt für Jugendrecht und Jugendwohlfahrt, Jahrgang 69, aug.
1980, no 8. p. 365-384.

Junger-Tas, J., Diversion in the Dutch Child Care System.
Das Zweite Internationale Mönchengladbacher Seminar für Vergleichende
Strafrechtspflege, Band 2, 1980.

Junger-Tas, J., Probation research in the Netherlands.
Colloquium des Kriminologischen Forschungsinstituts Niedersachsen, okt.
1980

Junger-Tas, J., Pleeggezinplaatsingen: een overzicht.
Coördinatie-commissie onderzoek Kinderbescherming, nov. 1980.

Nuijten-Edelbroek, E.G.M. en L.C.M. Tigges, Early intervention by a
probation agency: a Netherlands experiment.
The Howard Journal, 19e jrg., 1980, blz. 42-51.

Nuijten Edelbroek, E.G.M., Projectmatig Rechercheren.
Tijdschrift voor de politie, 43e jrg., nr. 7, juli 1980.

Spickenheuer, H., en O.J. Zoomer, Winkeldiefstal, een nieuwe
afhandelingsprocedure?
in: Rechtsomlegging, Bundel naar aanleiding het congres van de Coornhert
Liga over diversion van 26-27 januari 1979.

Utrecht, Ars Aequi libri, 1980.

Steenhuis, D.W., en Geerlings, P.J., Kanttekeningen bij de autonomie van
de hulpverleners.
Tijdschrift voor alcohol, drugs en andere psychotrope stoffen, 6e jrg,
nr. 2, juni 1980, blz. 41-42.

Steenhuis, D.W., Experiments on police effectiveness:
The Dutch Experience in the effectiveness of policing, R.V.G. Clarke
and J.M. Hough, (e.d.) Westmead, 1980.

Steenhuis, D.W., Public attitudes towards crime and criminal justice, Ge-
neral report of the thirteenth Criminological Research Conference (1978),
Strasbourg, 1980.

Werff, C. van der, Speciale preventie.
's-Gravenhage, Staatsuitgeverij, 1980 (diss.).

Zoomer, O.J. en C.H.D. Steinmetz., Vrouwelijke slachtoffers van
misdrijven: hoe reageert het justitiële systeem daarop?
Tijdschrift voor Criminologie, september-oktober 1979, nr. 5.

BIJLAGE 2 Overzicht lopend extern onderzoek

TBR-gestelden (1972)

Vroegtijdige signalering van potentiële delinquentie (1976)

Sociale en juridische problematiek bij niet-gehuwde tweerelaties, fase II (1977)

Strafrechtelijke sancties in Nederland (1978)

Functioneren Officier van Justitie (1978)

"Public interest advocatuur" in de Verenigde Staten (1978)

Jurisprudentie 'vol-beroep/Arob-beroep' (1978)

Invloed TV-geweld op gedrag jeugdigen (1978)

Rechtsvinding en persoonskenmerken (1979)

Arob-bezwaarschriftprocedure (1980)

Reclasseringshulp: een praktijkexperiment (1980)

Vrouw en recht: de positie van vrouwen werkzaam in juridische beroepen (1980)

Patronen van regeltoepassing in ambtelijke diensten (1980)

Angst voor verkrachting (1980)

Motieven fout-parkeerders, voor-onderzoek (1980)

Zie voor een toelichting op deze projecten "Justitiële Verkenningen", nr. 7, 1980: Onderzoeknummer.

BIJLAGE 3 Overzicht van het lopend onderzoek binnen het WODC met vermelding van de onderzoeker(s), de betrokken raadadviseur en de voorzitter van de begeleidingscommissie*.

1. RECHTSPLEGING.

plv. Raadadviseur: dr. D.W. Steenhuis (Hoofd WODC)

1. Straftoemeting/-vordering zware criminaliteit
onderzoeker: drs. O.J. Zoomer
voorzitter begeleidingscommissie: mr. H.A. van Ee
2. Sepotbeleid minderjarigen
supervisie: dr. J. Junger-Tas
voorzitter begeleidingscommissie: dr. D.W. Steenhuis
a. Deelonderzoek: registratieproject strafrechtelijk minderjarigen
onderzoeker: drs. O.J. Zoomer
voorzitter begeleidingscommissie: dr. D.W. Steenhuis
3. Strafrechtelijke beslissingsprocessen
onderzoeker: drs. P.C. van Duijne
voorzitter begeleidingscommissie: dr. D.W. Steenhuis
4. Beslissen in de raadkamer
onderzoeker: mr. J.R.A. Verwoerd
voorzitter begeleidingscommissie: dr. D.W. Steenhuis
5. Alleenrechtspraak bij arrondissements-rechtbanken
onderzoeker: mr. J.R.A. Verwoerd
6. Rechtzoekenden en hun gebruik van de rechterlijke organisatie
onderzoeker: mr. J.R.A. Verwoerd
begeleidingscommissie wordt nog geformeerd
7. Het experiment motorrijtuigenbelasting
onderzoeker: drs. A.C. Berghuis
voorzitter begeleidingscommissie: W. . van Bijsterveld
8. Misbruik van rechtspersonen
onderzoeker: drs. A.C. Berghuis
voorzitter begeleidingscommissie: W.G. van Bijsterveld

* Alleen die onderzoeken zijn vermeld die momenteel worden uitgevoerd ofwel in een gevorderd stadium van voorbereiding verkeren. Niet rond ieder onderzoek is een begeleidingscommissie geformeerd.

9. Onderzoeken herziening rechterlijke organisatie
 - a) onderzoek normencommissie Blaaui (waaronder onderzoek specialisatie in de rechtspraak)
 onderzoekers: drs. P.C. van Duijne, mr. drs. W.G. Hengelbroek, mr. P.A.J.Th. v. Teeffelen, mr. J.R.A. Verwoerd
 voorzitter begeleidingscommissie: mr. J.H. Blaaui
 - b) referentiekader-onderzoek r.o.
 onderzoekers: mr. P.A.J.Th. v. Teeffelen, mr. J.R.A. Verwoerd, dr. D.W. Steenhuis

II. POLITIE.

raadadviseur: dr. P. van Reenen

1. Experimenten criminaliteitsbestrijding
 voorzitter begeleidingscommissie: mr. J.H.G. Roekraad
 - a. Amsterdam
 onderzoeker: drs. J.L.P. Spickenheuer
 - b. Hoogeveen
 onderzoeker: drs. E.G.M. Nuijten-Edelbroek
 - c. Leiden
 onderzoeker: drs. J.L.P. Spickenheuer
 - d. Sittard
 onderzoeker: drs. A. Slothouwer
 - e. Utrecht
 onderzoeker: drs. E.G.M. Nuijten-Edelbroek
2. Kaderfuncties rijks politie
 onderzoeker: drs. J.L. van Emmerik
 begeleidingscommissie wordt nog geformeerd
3. Raadsman bij het politieverhoor
 onderzoeker: drs. A. Slothouwer
 begeleidingscommissie wordt nog geformeerd

III. CRIMINALITEITSONTWIKKELING.

raadadviseur: Dr. J.J.M. van Dijk

1. Onderzoek vergelijkende victimologie
 onderzoeker: drs. C.H.D. Steinmetz
2. Zweeds-Nederlandse bundel crime-prevention
 onderzoekers: Dr. J.J.M. van Dijk, drs. C.H.D. Steinmetz
3. Slachtoffersenquêtes
 onderzoekers: dr. J.J.M. van Dijk, drs. C.H.D. Steinmetz

4. Praktijkexperiment technopreventie
 onderzoeker: dr. A. Röell
 voorzitter begeleidingscommissie: Mr. R.H. Scholte Ubiny

IV. WETGEVING.

raadadviseur: Dr. J.J.M. van Dijk

1. Onderzoek naamrecht/alimentatie
 onderzoekers: drs. M.W. Bol, drs. C. Cozijn, drs. A. Klijn; dr. C. van der Werff
 voorzitter begeleidingscommissie: prof. dr. G.A. Kooij
2. Voorlopige hechtenis
 onderzoekers: drs. A.C. Berghuis, drs. L.C.M. Tigges
 voorzitter begeleidingscommissie: mr. R.C.J. van Randwijck
3. Aspecten van rechtshulpverlening door de Nederlandse advocatuur
 onderzoeker: drs. A. Klijn
 voorzitter begeleidingscommissie: mr. B. Pronk
4. Misbruik van rechtspersonen
 zie: Rechtspleging, onder 8.

V. STRAFRECHTSTOEPASSING.

Raadadviseur: dr. M.J.M. Brand-Koolen

A. Gevangeniswezen.

1. Middellanggestraften
 onderzoeker: drs. B. van der Linden
 voorzitter begeleidingscommissie: dr. J. Junger-Tas
2. Evaluatie-onderzoek 'De Sprang'
 onderzoeker: drs. A.C. Berghuis
 voorzitter begeleidingscommissie: mr. B.A. van de Goorbergh
3. Afzonderingsafdelingen ex. art. 24, lid 5 Gevangenismaatregel
 onderzoeker: drs. B. van der Linden
 voorzitter begeleidingscommissie: drs. J.J.L.M. Verhagen
4. Project 'Grave'
 onderzoeker: mr. R.L.H.M. Bovens
 voorzitter begeleidingscommissie: dr. D.W. Steenhuis
5. Experimenten opvang drugsverslaafde gedetineerden
 onderzoeker: drs. M.L. Meyboom
 voorzitter begeleidingscommissie: drs. O.J.A. Janssen

B. Reclassering.

1. Cliëntenonderzoek reclassering
onderzoeker: drs. J.H. Spickenheuer
voorzitter begeleidingscommissie: mr. N.C. van Zelst
2. Vroeghulp
onderzoekers: drs. L.C.M. Tigges, drs. E.G.M. Nuijten-Edelbroek
voorzitter begeleidingscommissie: A.R. de Hosson
3. Hulpverlening aan leden van minderheidsgroepen die met justitie in
aanraking komen
zie: Overige Projecten, onder 1.a.

C. T.B.R.

1. Follow-up onderzoek Van der Hoevenkliniek
onderzoeker: drs. J.L. van Emmerik
voorzitter begeleidingscommissie: drs. H.L. Wiertsema

VI. OVERIGE PROJECTEN.

1. Onderzoek etnische minderheden
coördinator: dr. M.J.M. Brand-Koolen
 - a. onderzoek justitiële hulpverlening
onderzoeker: drs. G.C. van Immerzeel
 - b. onderzoek vreemdelingendiensten
onderzoeker: drs. F.M.E. Zoete
voorzitter begeleidingscommissie: dr. C. Boerlien
 - c. onderzoek anti-discriminatiemaatregelen
onderzoeker: mr. A.J. van Duijne-Strohosh
2. Assistentieverlening M.E.-onderzoek
onderzoeker: drs. E.G.M. Nuijten-Edelbroek
voorzitter begeleidingscommissie: dr. P. van Reenen

END